

Hva kjennetegner samskapingsprosesser i etablering av et
Recovery College?

Ninni Marie Berentsen

VID vitenskapelige høgskole

Sandnes

Masteroppgave

Master i Medborgerskap og samhandling

Antall ord: 25213

Dato 25.11.2021

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til rapporten.
Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Temaet for denne studien er samskaping i planlegging av et recovery college. Temaet er valgt på bakgrunn av nye tjenestetilbud og endring av måten en arbeider og forstår psykisk sykdom på. Samskaping og recovery er temaer som understøtter menneskerettigheter, teorier og demokratiet. Min problemstilling er: «Hva kjennetegner samskaping på et recovery college?». Ut ifra dette har jeg jobbet med 4 forskningsspørsmål:

1. Hvordan beskriver deltakerne samskaping?
2. Hvordan beskriver deltakerne erfaringskunnskap og hva kjennetegner erfaringskunnskapen i utvikling av kurs?
3. Hvordan beskriver deltakerne profesjonskunnskap og hva kjennetegner profesjonsrollen?
4. Hvilke forståelser av medborgerskap kan tolkes i studien?

Dette er en kvalitativ studie. Jeg har gjennomført 2 fokusgrupper med en arbeidsgruppe i et prosjekt på et recovery college i Norge. Informantene er mennesker med erfaringskunnskap og fagkunnskap. Gruppene hadde 6 deltakere i første gruppe og 7 deltaker i andre gruppe. Hver av gruppene bestod av 3 personer med fagkunnskap og henholdsvis 3 og 4 personer med erfaringskunnskap. Spørreskjema med 3 hovedtemaer og flere oppfølgingsspørsmål ble sendt ut til deltakerne i forkant av fokusgruppen. Fokusgruppene hadde en løs struktur og det ble lagt vekt på hva deltakerne selv ønsket å formidle og var opptatt av. Temasentrert analyse er benyttet for å forstå og tolke datamaterialet.

Resultatet beskriver hvordan arbeidsgruppen selv beskrev samskaping. Hva en opplevde som var positivt og hva som var spesielt utfordrende. Analysen gav også kunnskap om essensen av erfaringskunnskapen og på hvilke måter samskaping bidro i egen recovery prosess.

Nøkkelord: samskaping, co-production, co-creation, recovery, recovery college, kunnskap

Summary

The theme of this study is co-production in a recovery college. The theme has been chosen based on new services offered, and changes in the way one works and understands, mental illness. Co-production and recovery are themes that support human rights and theories and democracy. The research question for this study is: "What characterizes co-creation in a recovery college?".

Based on this, I have worked with 3 research questions:

1. How do the participants describe co-creation?
2. How do the participants describe experiential knowledge and what characterizes the experiential knowledge in course development?
3. How do the participants describe professional knowledge and what characterizes the professional role?
4. What understandings of citizenship can be interpreted in the study?

This is a qualitative study. I have completed 2 focus groups with a workgroup at a recovery college in Norway. The interviewees are people with experiential knowledge and professional knowledge. The first focus group had 6 participants. The second had 7. Each of the groups consisted of 3 people with professional knowledge and 3 or 4 people with experiential knowledge. Questionnaires with 3 main topics and several follow-up questions were sent out to the participants in advance of the focus group. The focus groups had a loose structure and emphasis was placed on what the participants themselves were interested in and wanted to communicate. Theme-centred analysis is used to understand and interpret the data material. The result describes how the workgroup itself described co-production. What was positive and what was particularly challenging. The analysis also provided knowledge about the essence of experiential knowledge and in what way co-production contributed to the participants own recovery process.

Keywords: co-creation, co-production, recovery, recovery college, knowledge

Forord

Det å starte på VID i 2018 på en Master i medborgerskap og samhandling 17 år etter fullført bachelor i sykepleie og 12 år etter videreutdanning i psykisk helsearbeid har vært utfordrende, samtidig så har det vært utrolig læringsrikt og spennende. Jeg opplevde VID som en inkluderende høgskole der man føler seg hørt, sett og ivaretatt. Kunnskapsnivået opplevde jeg som høyt og innholdsrikt hos foredragsholdere, veileder og lærere. Dette har virkelig bidratt til å øke min egen kunnskap og forståelse. Tusen takk til mine veiledere Vibeke Glørstad, Kirsten Jæger Fjetland og den eksterne ekspert på recovery ved HVL Kristin Ådnøy Eriksen. De har vært der med mange innspill, mye litteratur og skjøvet meg sakte, men sikkert fremover.

Samboer Anders er av den tålmodige typen og fått det meste av frustrasjonene. Barna er ennå så små at de vet ikke om mor jobber eller er på skolen, tusen takk. Gro Halnes som leste gjennom hele oppgaven, fikk vekk de verste skrivefeilene og kunne formattering, tusen takk.

Recovery college og nettverket i Norge. Dere viste meg vei for noe helt nytt og fantastisk. Aldri har jeg blitt så godt mottatt. Aldri hadde jeg fullført uten dere. Dere har gitt meg nye løsninger i en vanskelig jobbhverdag, økt bevissthet, nye holdninger og verdier som jeg hadde behov for. Lykke til videre med et fantastisk arbeid. Dere er kommet for å bli. Dette får vi til sammen!

Innholdsfortegnelse

1	Arbeidstittel: «Hva kjennetegner samskapingsprosesser i etablering av et Recovery College?»	7
1.1	Introduksjon av emne.....	7
1.2	Aktuell forskning.....	11
1.2.1	Recovery college.....	12
1.2.2	Recovery og samskaping.....	15
1.2.3	Recovery og medborgerskap	18
1.3	Oppsummering.	18
1.4	Problemstilling, forskningsspørsmål og mål for studiet	19
1.5	Oppgavens oppbygging og avgrensning	20
2	Teoretiske perspektiv i studien	21
2.1	Samskaping.....	21
2.2	Recovery.....	25
2.2.1	Recovery College.....	27
2.2.2	Etablering av Recovery college i Norge	28
2.2.3	Profesjonsrollen I recoveryperspektiv	29
2.2.4	Kunnskapsyn I recoveryperspektiv.....	30
2.3	Medborgerskap	32
2.3.1	Nancy Fraser.....	34
3	Metodiske tilnærminger.....	37
3.1	Innledning.....	37
3.2	Vitenskapsteoretisk utgangspunkt - Fenomenologi og en hermeneutisk forståelse .	37
3.2.1	Et kritisk teoriperspektiv	38
3.2.2	Førforståelse	39
3.3	Flerstegs fokusgruppe	40
3.3.1	Forberedelse til intervju	42
3.3.2	Utvalgsriterier og rekruttering	42
3.3.3	Intervjuguiden.....	43
3.4	Analyse.....	45
3.4.1	Transkribering - Fra dialog til tekst	45
3.5	Forskningsetiske vurderinger	48

3.5.1	Reliabilitet, validitet og overførbarhet	49
4	Resultater - hva forteller deltakerne om samskaping i colleget?	52
4.1	Samskapingen i arbeidsprosessen på colleget	52
4.2	Samskaping I arbeidet med skaping av kurs	54
4.3	Refleksjoner av samskaping i gjennomføring av kurs	59
4.4	Deltakernes oppsummering og læring av samskaping	63
4.5	Oppsummering	66
5	Diskusjonsdel	68
5.1	Forskyvninger i grunnleggende perspektiver	68
5.1.1	På vei mot en ny profesjonalitet?.....	68
5.2	En sterkere kunnskaps arena hos folk med erfaringskompetanse -mer likeverdig... 72	
5.3	Hvordan støttes samskapingen av de 8 grunnleggende prinsipper for Recovery collegene.....	75
5.4	Hva kjennetegner samskaping i colleget?	77
5.5	Colleget som medborgerskapsutviklende praksiser.....	79
5.6	Oppsummering og metodiske refleksjoner.....	80
6	Litteraturliste:.....	83
	Vedlegg	91
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv.....	91
	Vedlegg 2: Samtykkeerklæring.....	94
	Vedlegg 3: Intervjuguide.....	95
	Vedlegg 4: Vurdering fra NSD.....	98

1 Arbeidstittel: «Hva kjennetegner samskappingsprosesser i etablering av et Recovery College?»

1.1 Introduksjon av emne

Recovery Colleet ønsker å være et alternativ til den tradisjonelle psykiske helsetjenesten, og ønsket å flytte fokuset fra symptomer til ressurser ved å gi mulighet til å lære om, forstå og leve med sykdom i et myndiggjørende perspektiv. Ulike kurs, foredrag og workshops skapt som et samarbeid mellom personer med egenerfaring og fagutdannede blir arenaer for dialog og utvikling. Læreren anerkjenner studentenes autonomi og gjennom problemløsende dialog kommer man frem til løsninger sammen som likemenn (Oh, 2013). Recovery College skal ikke erstatte andre utdanningsinstitusjoner og skal drives annerledes enn vanlige dagsenter (McGregor, Repper & Brown, 2014).

Denne studien undersøker samproduksjonsprosesser i etablering av et Recovery college vest i Norge. Prosjektgruppen som utviklet Recovery colleet bestod av erfaringsmedarbeidere med erfaring i å bruke tjenester innenfor psykisk helse og fagpersoner innen psykisk helsearbeid. Gjennom flerstep fokusgruppeintervju med prosjektgruppa og kursledere undersøkte jeg hvordan samskapingen fortelles frem.

I Norge er recovery college en form for forebyggende arbeid som er beskrevet som velferdstiltak og ikke som helsehjelp. Juridisk er colleet hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3. Her beskrives kommunens krav til helsefremmende og forebyggende arbeid og hvordan dette kan foregå ved opplysninger, råd og veiledning gjennom velferds og aktivitet tiltak for barn, eldre og funksjonshemmede. Målet er å demokratisere tjenester basert på recovery-filosofien som legger vekt på tjenestemottageres ressurser og etablering av mening i tilværelsen, framfor et fokus på symptomer. I tillegg er det slik at recovery colleet er ment som et åpent lokalssamfunnstiltak hvor personer og fagpersoner med og uten erfaringer med tjeneste deltar, nesten som Folkeuniversitet.

Samproduksjon av kunnskap er det sentrale kriteriet som definerer recovery college der mennesker med egenerfaring og profesjonell bakgrunn samkjører kurs og kunnskap. Kursene handler både om hvordan man sammen kan skape seg et godt liv, egen recovery og hvordan man i størst mulig grad kan benytte seg av ressurser og felles tjenester som er tilgjengelig i samfunnet (Perkins & Slade, 2012). Samproduksjon om kunnskapsutvikling og som styringsform er i økende grad i fokus som en demokratiserende tilnærming i å støtte medborgerskap, samfunnsdeltakelse og skape gode lokalsamfunn og utvikling av helse og velferdstjenester (Torfing, Sørensen & Røiseland, 2016).

For å belyse kjennetegn av samskaping og medborgerskap i et recovery college ta jeg utgangspunkt i følgende definisjon: «Medborgerskap bygger på prinsippet om at alle individer er fullverdige samfunnsmedlemmer. Hver enkelt har et sett av sivile, politiske og sosiale rettigheter som sikrer dem en likeverdig status og like muligheter for å delta i alle sider av samfunnslivet» (NOU 2016:17 (s. 167)). Selv om alle borgere har sivile, politiske og sosiale rettigheter, er de ikke realisert for alle i praksis. Personer med psykososiale utfordringer og erfaringer med å bruke helsetjenester erfarer utrygghet i forhold til deres medborgerskapsrettigheter. Recovery colleget er en arena ment for å styrke likeverdig status og samfunnsdeltagelsen til personer med erfaringer med å bruke psykiske helsetjenester, og også andre deltagere i lokalsamfunnet som fagpersoner og pårørende. (Row & Davidson, 2015).

En studie gjennomført av prosjektgruppen FACE har latt flere mennesker møtes gjennom en 3-års periode for å uttrykke og engasjere seg i sin egen hverdag. Dette førte til at gruppen ble mer aktiv i sitt lokalsamfunn og bedret sin og andres situasjon. De kollektive møtene mestret også å rekruttere nye medlemmer som var i lik situasjon. FACE arbeidet med de 5 R er for å fremme medborgerskap:

- rettigheter, ansvar, roller, ressurser og forhold

FACE - gruppens hensikt er å fremme individuelt medborgerskap gjennom kollektiv handling. Dette gjøres gjennom:

- Gi individer mulighet til å engasjere seg samfunnsrelaterte saker.
- Fremme måten engasjement i lokalsamfunnet

- Skape et samskapende forum for diskusjon rundt lokal samfunnsproblematikk

Individ-orientert medborgerskap setter søkelys på det å sikre individer rettigheter innen samfunnet. Her for at vedkommende ikke skal falle utenfor. Både når det gjelder økonomi og levekår. Dette inkluderte ikke noen form for sosial inkludering i samfunnet.

Kollektiv-orientert medborgerskap tar med en strukturell og samfunnsorientert dimensjon. Dette bidrar til å hindre avmakt og diskriminering av individer. En søker etter å inkludere individet på en slik måte at en sikrer rettigheter til vedkommende i samfunnet. Individet skal bli sett og hørt, og være engasjert i sin sak gjennom kollektive engasjement.

"Kollektiv beslutnings påvirkning fremmer recovery, generelt sett på som en individuell reise, på et kollektivt nivå" (Quinn et al. 2019, s. 372).

En utfordring studien til Quinn (2019) viste var knyttet til kjennetegn ved kollektivt medborgerskap. For å fremme medborgerskap var solidaritet viktig som kvalitet i fagpersonells rolle.

Denne studien har et utgangspunkt i rettferdighetsteorier som redskap for å analysere urettferdigheter og foreslå mulige tiltak. Nancy Fraser beskriver sin rettferdighetsteori som «Deltakelse på like vilkår» (Parity of Participation (Fraser 2009, Fjørtoft 2015)). Hun beskriver ulike former for urettferdighet (økonomisk-, kulturell- og representasjonell) og beskriver mulige transformative tiltak som sikrer alle fullverdig deltakelse.

Gjennom å analysere urettferdighet er det mulig å skape overganger fra formelt til reelt medborgerskap, via demokratiske innganger (Strømsnes, 2001, s.18). Dette er også beskrevet som realisering av et aktivt medborgerskap (Halvorsen, Hvinden, Bickenback & Rodriguez 2017). En grunnleggende tilnærming til medborgerskapet er å tenke medborgerskapet som relasjonelt, det handler om hvordan den enkelte borger forholder seg til andre borgere, til sine medborgere (Strømsnes 2001, s. 15, Lid 2017).

Samproduksjon i etablering av Recovery college foregår i felleskap; de medborgerskapsutviklende praksiser som kan foregå der, skjer i samspillet mellom ulike personer og mellom «fag og erfaring». Samproduksjon kan styrke

medborgerskapsutviklende praksiser i form av økt anerkjennelse og representasjon og bedre tjenester/arenaer for samfunnsdeltakelse. Jeg vil se på om disse prosesser er til stede i etableringen av et recovery college.

Samproduksjon i Recovery College kan knyttes til ny nasjonal strategi for god psykisk helse «Mestre Hele Livet (2017- 2022)», Målet for strategien er blant annet at psykisk helse skal være en del av folkehelsearbeidet. Psykisk helse skal fremmes gjennom å styrke livskvalitet og mestring med fokus på mestringsbetingelser. Mestringsbetingelser beskrives som forholdet mellom individets kompetanse og ressurser og omgivelsenes krav og muligheter. «Vellykket mestring og høy trivsel er avhengig av balansen mellom disse to. Når mestring svikter, kan resultat være stress, helsesvikt og mistrivsel. Forklaringen på dette kan ligge både hos individet og omgivelsene, og ikke minst i møtet mellom dem (2017, s.13)». Samskaping kan nærmes gjennom både individuelle og kollektive forståelser, og det er i denne spenningen årsaker til mistrivsel kan utforskes.

Ytterligere mål i «Mestre Hele Livet» er formulert som; at alle skal oppleve inkludering, tilhørighet og deltakelse i samfunnet. Helse og omsorgstjenester skal være pasientens eller brukerens mål om å styrke kunnskap, kvalitet, forskning og innovasjon i folkehelsearbeidet og i tjenestene. Strategien inneholder både helsefremmende, sykdomsforebyggende og kurative initiativ. Det er enighet om at opptrappingsplanen for psykisk helse ble avsluttet for tidlig (2008), og at fokuset på desentralisering og bygge ut tjenestene i kommunale helse og omsorgstjenester ikke var tilstrekkelig. Derfor vektlegges nå i større grad å synliggjøre betydningen av det helsefremmede og forebyggende arbeid som folkehelsearbeid og psykiske helsearbeid.

Med utgangspunkt i «Meste Hele Livet» kan samproduksjon av kunnskap og tjenester i recovery collegeet også knyttes til folkehelsestrategier med fokus på trivsel, tilhørighet og kunnskapsutvikling.

Samskaping vil også berøre erfaringsmedarbeider rollen og profesjonsrollen. Profesjonsutdanningen i helse og velferdssektoren har ofte bygget på et omsorgsetisk perspektiv etter sykepleieteoretiker Kari Martinsen. I den siste tiden har denne profesjonsetikken blitt utfordret av «empowerment-tenkning». Empowerment blir ofte

oversatt til myndiggjøring og er et ord som definerer maktoverføringer, styrking og selvstendighet. Hovedmålet er å endre maktforholdene i den asymmetriske hjelperelasjonen. Den som har lite makt skal gis mulighet til å ta makten. Dette krever endring av holdninger hos hjelperen. Nå skal man være en støttespiller, rådgiver og ressursperson mer enn den autoritære ekspertten (Ekeland 2007, s. 223 – 229).

Psykisk sykdom kan være med å svekke medborgerskapet. Holdninger, stigma og manglende kunnskap bidrar til å forsterke oppfatningen om at mennesker med psykiske lidelser ikke er fullverdige medborgere. Lokalsamfunnstilnæringer har vært en strategi innen psykisk helsevern de siste årene. Ideen er å legge til rette for en mer normal livssituasjon for mennesker med psykiske lidelser. For å redusere stigma, øke myndiggjøring og vise at mennesket er fullverdige medborgere må noe skje i samfunnet og ikke kun i tjenesteapparatet og det psykiske helsevernet. Opplysninger og informasjon er med på å endre holdninger, men har liten påvirkning av atferd. Mediene sin stereotypiske fremstilling må endres og økt kontakt mellom folk flest og mennesker med psykiske lidelser er viktig for myndiggjøring. Direkte kontakt mellom folk og mennesker med psykiske lidelser virker å ha den største effekten på å redusere stigma (Ekeland, 2007, s. 102-117).

Marshall definere medborgerskap som individets deltakelse i og medlemskap av et samfunn. Individet har rettighet og plikter som medlem av samfunnet (Boje, 2017, s. 157-158).

I denne studien undersøker jeg, gjennom fokusgrupper med ansatte, hva som kjennetegner samskappings-prosessene både i kursplanleggingen og under gjennomføring av kurs i et nyetablert recovery college.

1.2 Aktuell forskning

Det har blitt søkt i ulike databaser etter forskning på tema og problemstilling. Søkeord som er benyttet er: recovery, recovery college, co-production, samskaping og erfaringskunnskap. Det har blitt funnet flere artikler og bøker som er benyttet i denne oppgaven som beskrevet i referanselisten. I presentasjon av forskningsstatus har jeg valgt studier som omhandler Recovery colleger i England. Når det gjelder Recovery colleget omfatter forskningen ulike

tema, blant annet etableringsprosesser av recovery college og forskning på ulike effekter college har på både for studenter, fagpersoner og erfaringsmedarbeidere. Dessuten virkninger på recoveryprosesser og lokalsamfunnsdeltagelse. Det er også utviklet måleskalaer for ulike effekter. Flere studier tar også utgangspunkt i selve samproduksjonsprosessen i å skape og drifte college.

Dette avsnittet gir en kortfattet beskrivelse av enkelte av disse forskning artiklene og deres hovedteorier og funn. Jeg har valgt å dele tidligere forskning inn i 3 deler, Recover College, recovery og samskaping og recovery og medborgerskap.

1.2.1 Recovery college

I artikkelen til McGregor, Repper og Brown (2014) ønsker forfatterne å beskrive erfaringer fra ett recovery college og undersøke hva som karakteristisk med et Recovery college. Studiet bygger på evalueringsskjema fra studenter ved Nottingham Recovery College og semistrukturerte intervjuer. Resultater viser at studentene er fornøyde med pedagogikken som blir tatt i bruk, muligheten for samskaping, den individ- og samfunnsorienterte tilnærmingen som ligger til grunn og at man føler seg inkludert på studiet som likeverdige mennesker. Recovery-prinsippene som respekt og gjensidighet er av stor betydning for samskapingen. Samskaping innebærer skift av maktbalansen (McGregor m. flere, 2014).

Profesjonelle med fagkompetanse og personer med egenerfaring er brakt sammen i samskaping. Dette er grunnleggende i måten et recovery college er satt opp. Definisjon på samskaping i New Economics Foundatine er: «Delivering public services in an equal and reciprocal relationship between professionals, people, their families and their neighbours. Where activities are co-produced in this way both services and neighbourhoods become far more effective agents of change» (Meddings m.flere. 2015, S. 9).

Gjensidighet og fokus på positive evner hos tjenestemottaker.. Dette innebærer et skifte i maktbalansen. Fagpersoner må være villig til endring.

Medding, McGregor, Roeg & Shepard (2015) er forfatterne av en litteraturstudie av tilgjengelig evidens der man belyser effekten og kostnads effekten av Recovery College som grunnlag for fremtidig forskning. Resultatene er begrenset, men det er sterke resultater som

sier at dette er effektivt. Det begrunnes da med de ulike elementene som Recovery College bygger på; Erfaringsmedarbeidere, selvhjelp, erfaringsbasert undervisning, reduksjon av psykiske vansker, voksen opplæring og samskaping. «Noe» er effektivt, men man må undersøkes grundigere hva. Hypoteser om makt, barriere, læren fra erfaringsmedarbeidere og verdier av «Levde Liv» må undersøkes nærmere (Meddings m.flere. 2015).

I tillegg vises det til fordeler med erfaringsmedarbeidere og deres mulige innvirkning på medarbeideres holdninger. Resultatet er målt på seks ulike områder: Kvaliteten på recoverystøttet omsorg, oppnåelse av individuelle mål, subjektive erfaringer med egen bedringsprosess, sosialt verdsatte mål og livskvalitet, samt bruk av formelt tjenestetilbud. Det etterlyses forskning på alle disse dimensjonene (Meddings m. fl., 2015).

Hensikten med studien i artikkelen «Exploring the impact of the recovery academy...» (Zabel, Donegan, Lawrence og French 2016) var å undersøke den subjektive erfaringen til personer involvert i et Recovery College i Manchester. Resultatet fra forskningen viser at recovery College kan være effektiv. Tendensen er at studier kan motivere studentene til endring. Studiene er i behov for mer forskning da datagrunnlaget er lite, men studiene brukes internt og er til for andre som ønsker å starte opp med recovery College. I studien gjennomførte de fire fokusgrupper med studenter som hadde egenerfaring med psykiske helseproblemer, var profesjonelle, familie medlemmer eller omsorgsgivere, og dataene var analysert gjennom tematisk analyse.

Fire tema utviklet seg:

1. etos/hva som skapte tillitt til recovery colleget
2. personlig og organisasjonsmessig påvirkning
3. verdi av samskaping
4. barriere for engasjement.

De fant at recovery college kan ha positiv virkning på livene til studentene som kommer på kursene og gir også styrke til organisasjonene. Verdien av samskaping er beskrevet som å være vitne til en reise eller fortelling der man utfordrer stigma, bryter barriere, verdsetter individuell erfaring (Zabel m.fl., 2016).

Ekte og oppnåelig samskaping:

Samskapings miljø var annerledes enn andre tjenestetilbud da man her satte pris på individuelle erfaringer. Det var lagt til rette for å dele erfaringer og lære av andre. Samskaping var med på å bryte ned barrierer og ved å motsi det stereotype. Tjenesteytere hadde en rolle som innebar fasilitering. De var støttende og ikke dømmende. Det var tillitt og lære fra hverandres erfaringer. Et kulturskifte der tjenesteytere er genuint interessert, har motivasjon og ser verdien i samskaping. For at studenter skal kunne oppleve samskaping er det viktig at gruppen av ansatte er balansert med nøyaktig like mange fag og er faring representert.

Tony, Knight, Hamill, Taylor m. flere beskriver i sin studie fra (2019) at recovery college er en tilnærming som skal lære mennesker å håndtere psykiske utfordringer istedenfor å behandle dem. Denne studien hadde som oppgave å kartlegge nøkkelkomponenter til et recovery college, noe som kan være til hjelp i utvikling og evaluering av nye colleges.

Studiens resultater vektlegger fravær av diskriminering, respekt for forskjeller, ingen blir dømt eller behandlet annerledes på bakgrunn av deres fortid eller helseutfordringer. Alle bidrag er av lik verdi. Studiet i England viser at samskaping og læring er to nøkkelpunkter for å drive recovery college. Er disse til stede vil de andre punktene komme automatisk med. Stigma i psykisk helse er en kjent utfordring. Recovery college medvirket til godkjennelse av sykdom og mennesker og i den grad reduserte makt hierarkiet og reduserte forskjeller i «oss og dem» tankegangen (Tony, m.flere, 2019).

Asker kommune etablerte for noen år tilbake et recovery verksted. Dette kan sammenlignes med et recovery college, men uten den samme struktur og rammer som recovery college har overført fra Nottingham modellen. Recovery verkstedet har gjennomført en kvalitativ og en kvantitativ undersøkelse om hvordan det har vært å være deltaker. Fire temaer kom frem fra analysen: En annerledes arena, nettverksbygging og fellesskap, opplevelsen av å dele og lære, og mangfoldige synergier. De temaene som senere da ble presentert i form av studiens funn og recovery teori var (Johnson & Wilhelmsen, s. 31-41, 2018):

1. Å sitte på hendene
2. En arena for alle?
3. Begeistringens kraft og potensialer.

I studien «Det er litt som et eget språk» vektlegger man erfaringsmedarbeideres forståelse og bruk av erfaringsbasert kunnskap i samarbeid med brukere i psykisk helse- og rustjeneste.

Recovery forskning har bidratt til å synliggjøre og systematisere personers erfaringskunnskap. Forskningen har hovedsakelig hatt positive resultater med tanke på at brukere får hjelp av erfaringsmedarbeidere. Et forskningsprosjekt ble gjennomført med 36 personer som var ansatt som erfaringsmedarbeidere (Klevan m. flere. 2018). Disse ble delt inn i 6 fokusgruppeintervju. Erfaringsmedarbeidere var spesielt nyttige i formidling av håp til brukere. Forskning har også vist at brukere har blitt møtt med en egen lydhørhet, respekt, forståelse, troverdighet og anerkjennelse i møte med erfaringsmedarbeidere. Det som beskriver forskjellen mellom fagkunnskap og erfaringskunnskap er «noe». Det er noe annerledes som beskrives med ord som levd liv, smertefulle erfaringer, tilknytning og gjenkjennelse. Tillitsfulle relasjoner kan oppstå, men også være vanskelige der gjenkjennelsen blir for stor. Studiet viser også at erfaringskunnskapen ikke utelukkende kan sees på som en utvidelse av fagkunnskapen med ulike teoretiske og praktiske tilnærminger. Den representerer både en motsetning og en komplementerende kunnskapsform til fagkunnskapen (Klevan m. flere. 2018).

Utfordringer som kunne oppstå, var at erfaringsmedarbeidere fremdeles jobbet med sine egne utfordringer og ikke evnet å sette seg inn i den andres situasjon. Erfaringsmedarbeidere følte ofte på en mellomposisjon der de skulle fronte brukerperspektivet samtidig som de var en del av fagmiljøet og sine kollegaer (Klevan m. flere, 2018).

1.2.2 Recovery og samskaping

Studier av recovery og samskaping utforsker kvaliteter i samhandlingen i planleggingen og gjennomføringen av recovery college. Hensikten med studien til Medding (2014) var å utforske prosessen i en samskapende tilnærming i utviklingen av et recovery college pilot i Essex. Studien viser her at samskaping er en integrert og verdsatt aspekt ved recovery college. Fordelene ved samskaping er gjensidig respekt, og verdsettelse av ulik ekspertise. Kommunikasjon og delt visjon og utviklingsplan har vært nøkkelkomponenter til suksess.

Utfordringer som har oppstått ved samskaping har vært knyttet opp mot organisasjon struktur, og ulike tidkrevende prosesser.

Videre har man sett at utfordringer som kan oppstå er enighet preget av stor gruppeskapt entusiasme. Dette kan igjen resultere i ukritiske ambisjonsnivåer (Medding, 2014).

Dalgarno & Oates (2018) gjorde en kvalitativ studie basert på semistrukturerte intervjuer med kurs holder på et recovery college. Studiet beskriver fire temaer som belyser samskaping. I det første temaet definerte deltakerne samskaping som et samarbeid. Rollene ble i større grad utvisket og tilnærmingene mindre akademiske. En opplevelse av mer flat struktur og mindre hierarki. Fornemmelsen av ovenfra og ned tilnærmingen var mindre til stede. Mennesker med fagutdanning, erfaringsmedarbeidere og deltaker opplevde seg som likemenn. I tema 2 beskriver de hva som skjer med gruppedynamikken i samskaping. Her opplevde de et skifte der alle ble deltakere og de etablerte rollene som behandler og pasient ikke lengre var til stede. Tema 3 omhandlet fagpersoners rolle og hvordan det kunne oppstå en indre konflikt når de skulle i noen sammenhenger være fagpersoner og i andre sammenhenger likemenn. Tema 4 handler om den positive effekten samskaping fikk av at fagpersoner begynne samkaping også i annet arbeid.

Baptista, Alves & Matos (2019) viser at de fleste studier gjennomført som omhandler samskaping er positive, men noen barrierer var likevel til stede. Disse kan deles opp i tre ulike grupper; strukturelle, organisatoriske og atferdsmessige. Studien viste at etablererte miljøer skapte begrensninger. I flere organisasjoner var strukturen ikke til stede for å invitere inn co – creation. Ulike forventninger og forpliktelse var vanskelige å skape og opprettholde. Manglende erfaringer, aversjon/vansker med endring, Ikke ønske om å delta, mangler tid, tekniske utfordringer og byråkratiske rutinene jobber imot, ønsker ikke følelser involvert. Kunnskap, egenskaper, makt.

Kunnskapshull der man ønsker mer forskning og økt kunnskap rundt samskaping omhandlet fagpersoners tanker. Hva ønsket man med kunnskapen om: mikronivå av verdi av co - creation. Hvordan tenkte de profesjonelle og ikke kun innbyggere (Baptista, Alves & Matos, 2019).

I en litteraturstudie (Sicilia m. flere, 2019) basert på artikler om samskaping i offentlig tjeneste gav en empirisk tilnærming om hvilke faktorer som må ligge til rette for samskaping. 53 artikler ble gjennomgått. Studier viser at den profesjonelle synes det er vanskelig å gi slipp på den tradisjonelle metoden å arbeide på. De var i behov for informasjon om hva man lærer og utvikler i arbeidet med å jobbe i samskaping, og hvilke spesifikke egenskaper/verktøy som aktiv lytting, lederskap og fasilitering (Sicilia m. flere, 2019).

De fleste studier som har forsket på samskaping har hatt som utgangspunkt å studere mennesker med erfaringskunnskap og deres opplevelse av samskaping. Studien til Dalagarno & Oates (2019) bygger på mennesker med fagbakgrunn og deres erfaringer. Det er en kvalitativ case studie basert på åtte semi strukturerte intervjuer av mennesker med fagkunnskap. Målet med studien var å se samskapingsprosessen i lys av fagpersoners perspektiver. Alle deltakerne hadde erfaring med tidligere recovery college prosesser. Funnene viste at samskaping krevde en del struktur. Planlegging, innhold, aktiviteter og fordeling av oppgaver hadde behov for å være på plass. For å kunne oppnå samskaping var en enig i at en måtte være åpen for at strukturen kunne endres etter hvert. Det måtte være en dynamikk i samskapings prosessen. En utfordring som kunne oppstå i samskaping var at fagpersoner måtte i større grad by på seg selv. Kommunikasjonen krevde også at fagpersoner måtte overlate denne i større grad til studentene og en skulle likestille seg med mennesker med erfaringsbakgrunn. Denne likestillingen krevde at fagpersoner reduserte sin innflytelse. Konklusjonen til studien fortalte at det kreves mer av fagpersoner i samskapingsprosesser enn i tradisjonelle behandlingsformer. Mye av den tradisjonelle rollen må brytes opp og dette arbeidet er det opp til fagpersonene selv å mestre.

I studien til Eriksen & Storesund (2019) ble samskaping i recovery college utforsket. Forskningsprøsmålene: «Korleis har det vore å vera med på kurset, kva i kurset var det viktigaste, andre bra ting, kva har vore utfordringar, liknar kurset på noko du har vore med på før, kva utbytte trur de kursdeltakarane har hatt av kurset, og er det noko meir du vil føye til» ble undersøkt. Kursene som er gjennomført er bygget på CHIME elementene innen recovery teori. Datamaterialet er analysert i en kvalitativ innholdsanalyse i temautvikling. Resultatet erfarte likeverd som grunnlag for samskapingsprosesser. Likeverd oppstår når kursdeltakere samarbeider og er like i status. Kursledere og kursdeltakere bidrar på lik linje.

De tre undertemaene som bygget opp mot likverdighetserfaringen er «å ta av seg masker», «tydelig og fleksibel» og «respekt og entusiasme» (Eriksen & Storesund, 2019).

1.2.3 Recovery og medborgerskap

Medborgerskap er et perspektiv i min studie. Jeg har søkt på forskning som utforsker recovery og medborgerskap. Rowe & Davidson (2016) definerer medborgerskap gjennom de fem r: Rettigheter, ansvar, roller, ressurser og relasjoner. Kronikk som beskriver recovery og medborgerskap i samfunnet. Hvordan det starte med å gi mennesket et hjem, mat fra suppe kjøkken, Gav sosiale relasjoner, mål, Medborgerskap, rettighet, juridiske og sivile rettighet, Kan ikke gjøre det for mennesker, men som en støtte og motivere til (Rowe & Davidson, 2016).

Det er forventet at medborgerskap og recovery har en gyldighet mellom seg. Pelletier m.flere 2015 sin kvalitativ studie målte da CM opp mot RAS. Medborgerskap og recovery viser seg å være to sammenflettede og komplementære konsepter. Det er derimot ingen årsakssammenheng mellom konseptene og man kan ikke forvente at en recovery-orientert tjeneste gir individet medborgerskap. Forskning har fokusert på det subjektive med å leve et liv i recovery og ikke på det å forsikre seg om at individet er et fullverdig menneske av samfunnet ikke kun i samfunnet. Medborgerskap og recovery er relaterte til hverandre, men langt fra synonymt med hverandre (Pelletier, m. flere, 2015).

1.3 Oppsummering.

Som det kommer frem av studiene ovenfor undersøkes ulike virksomme faktorer i Recovery collegene. Særlig er utdanningskonteksten sentral og videre at kjerneelementene i Recoveryprosesser, CHIME elementene (Perkins & Slade 2012), tilhørighet, håp, identitet, mening og empowerment er tilstede. En faktor som fremheves mest er samproduksjonen og samskaping av kurs, som verdsettes både av studenter og lærere. Samproduksjonen med personer med erfaringskompetanse og fagkompetanse vektlegges på alle nivåer – fra kursplanlegging, kursskaping og i kurslevering og evaluering. Studenter verdsetter å høre andre med levd erfaring fortelle om sin reise, og fagpersoner opplever dette som berikende prosesser.

Aktuell forskning viser at det foreløpig ikke er noen vitenskapelige studier som ser på samskapings-prosesser i det norske colleget eller college i sin helhet. Sicilia m. fl., (2019) ønsker forskning på definisjoner som kommer frem i artikkelen. Uheldigvis er det slik at samskaping ikke kan beskrives som «*en størrelse passer alle*». Det er et design som er i behov for forskning på ulike felt/områder. Hvilke mekanismer som endres hos deltaker på et recovery college etterspør også forskning. Dalgarno & Oates (2018) ønske større studier for å teste i hvilken grad metaforer og temaer er passende for å beskrive de transformative elementene i samskaping. Dette er noe av kunnskapshullet som begrunner min studie på feltet.

1.4 Problemstilling, forskningsspørsmål og mål for studiet

På bakgrunn av etterspørsel etter kunnskap i politiske dokumenter og tidligere forskning som jeg har gjort rede for i kap. 1.2 ønsker jeg med denne oppgaven å utforske samskaping mellom mennesker med erfaringskompetanse og helsepersonell, og hvordan Recoverykursledere og prosjektgruppe erfarer sine samskapingsprosesser: 1. Hvordan samskaper de. 2. Hvordan utfyller de hverandre og hvilke utfordringer erfarer kursledere og prosjektgruppen. 3. Erfarer man likeverd? På hvilke måte belyses maktforholdet og hva kjennetegner formidlingsformen? På bakgrunn av dette har jeg formulert følgende problemstilling:

Problemstilling:

«Hva kjennetegner samskapingsprosesser i etablering av et Recovery College?»

Forskningsspørsmål:

1. Hvordan beskriver deltakerne samskaping?
2. Hvordan beskriver deltakerne erfaringskunnskap og hva kjennetegner erfaringskunnskapen i utvikling av kurs?
3. Hvordan beskriver deltakerne profesjonskunnskap og hva kjennetegner profesjonsrollen?
4. Hvilke forståelser av medborgerskap kan tolkes i studien?

Hensikten med oppgaven har vært å utforske på hvilke måter vi kan dra nytte av hverandres kunnskap og hva samhandlingen består i. Målet med oppgaven har vært å få økt kunnskap som kan overføres til lignende arbeid eller til arbeid inne psykisk helse og rus.

1.5 Oppgavens oppbygging og avgrensning

I del 2 presenterer jeg først et kunnskapsteoretisk perspektiv innenfor psykisk helsearbeid som beskriver behovet for å bevege seg fra et objektontologisk perspektiv til et subjekt ontologisk perspektiv, hvor personen sees i kontekst av de sosiale sammenhenger vedkommende lever i. Recovery som filosofi er utviklet fra dette utgangspunktet, og jeg utdyper dette perspektivet. Først presenterer jeg ulike forståelser av samskaping og samproduksjons begrepet for analytisk innfallsvinkel i analysen. Deretter utdyper jeg for Recovery College som ide og praksis, og beskriver Recovery collegene slik de er etablert i England og bakgrunnen for det norske Recovery colleget. Til slutt utdypes medborgerskap gjennom Nancy Frasers Rettferdighetsteori. På hvilken måte støtter samskapingen av Recovery colleget medborgerskapsutviklende praksiser?

I del 3 presenteres metodisk tilnærming og flerstegs fokusgruppemetode. Del 4 presenter resultatene av analysen av samtalene om samskapings prosessen i fokusgruppene. I del 5 Diskusjonen - drøfter jeg funnene og knytter de til problemstilling og forskningsspørsmål. Avslutningsvis drøfter jeg egne metodiske overveielser.

2 Teoretiske perspektiv i studien

2.1 Samskaping

Torfig, Sørensen & Røiseland, (2016) skiller mellom samskaping (co-creation) og samproduksjon (co- production).

Samproduksjon (co – Productio) defineres: «In the public sector refers to the interactive process through which the providers and users of public services apply their different resources and capabilities in its production and delivery» (s. 8).

Her bidrar tjenestebrukere med sine evner og ressurser.

Samskaping (co – creation) definer som et dypere begrep som omfatter også at private borgere også bidrar til å skape nye og bedre løsninger på delte problemer og utfordringer (Torfig, Sørensen & Røiseland, 2016, s. 8).

«two or more public and private actors attempt to solve a shared problem, challenge, or task through a constructive exchange of different kind of knowledge, resources, competences and ideas that enhance the production of public value in terms of visions, plans, policies, strategies, regulatory, frameworks, or services, either through a continuous empowerment of outputs or outcomes or through innovative step - changes that transform the understanding of the problem or task at hand and lead to new ways of solving it» (s. 8).

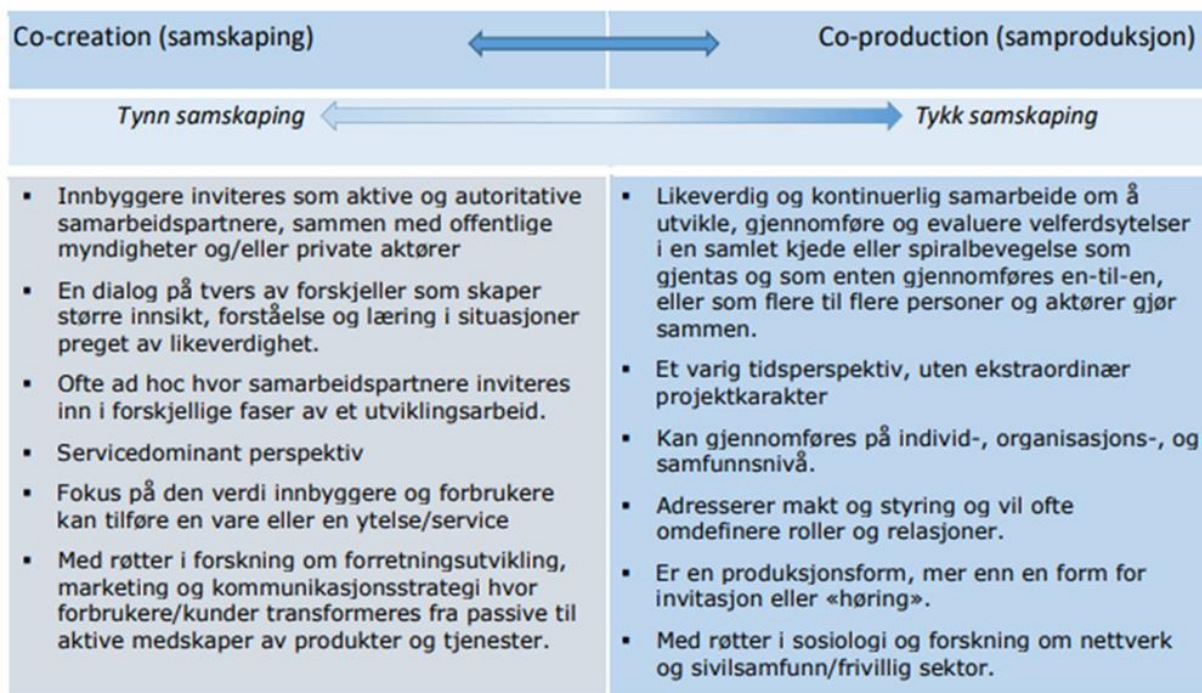
Utfordringene eller barrierene som kan oppstå i en Co – Creation prosess er knyttet opp til roller, identitet, makt og mobilisering av resurser (Torfig, m. flere, 2016).

Samskaping kan være en innfallsvinkel til å tenke alternativ tjenesteproduksjon og problemløsning. En kan synliggjøre dilemmaer knyttet til offentlig styring og formulerer nye styringsmodeller og organisasjonsformer som kan fungere bedre enn de vi har i dag (Røisland & Lo, 2019).

Samskaping fremstilles iblant som noe som inkluderer mer enn selve tjenesteproduksjonsprosessen. Samskaping inkludere da i tillegg samarbeid om planlegging, utvikling og revisjon av tjenestene. Til grunne i samskaping ligger et medborgerperspektiv. Brukere sees på som fullverdige og kompetente borgere som har rett til å influere tjenester som angår dem, og med deres egne ressurser og kompetanse gjøre tjenestene bedre. Samproduksjonsprosessen har beveget seg fra en mottaker og konsumerperspektiv til et medborgerperspektiv der folks dagligliv, behov og det å bli tatt på alvor og lyttet til er lagt til grunn for tjenesteutformingen. Sammen med fagpersoner anerkjennes brukerens kompetanse og komplementære ekspertise, også hos familie, nettverk, frivillige og sivilsamfunn anerkjennes ressurser. I et medborgerperspektiv anerkjennes de som likeverdige aktører. utfordringer knyttet til samskaping kan være at ulike aktører har ulike forventninger og motivasjon. Relasjoner mellom tjenesteytere og tjenestebrukere kan ofte være spenningsfylt og utfordrende (Askheim, 2016).

Kjernen er å få offentlige og private til å arbeide sammen, dele kunnskap, erfaringer, ideer og ressurser for å lage en bedre, målrettet og innovativ politikk som skaper mer kvalitet i offentlig tjenesteproduksjon uten å koste mer penger. Det handler ikke kun om penger, men et mål og et ønske om å videreutvikle demokratiet til en mer aktiv borgerdeltakelse. Det finnes ulike typer samskapelse, men ofte blir det delt inn i fire ulike nivåer og det snakkes om «stige av samskapelse».

1. Forskjellige etater og fagprofesjonelle grupper samarbeider med hverandre. Brukere bidrar aktivt til å definere problemer og utfordringer. På en bedre måte sikrer man at den servicen som tilbys er den brukeren er i behov for.
2. Velferd skapes ved at frivillige stiller opp og samproduserer med offentlig velferd.
3. Borgere trekkes inn i diskusjon omkring utvikling av nye løsninger og servicetilbud. Ofte gjennom høringer, dialogmøter og arbeidsseminarer. Offentlige aktører ber borgere om hjelp til å finne løsninger på et spesifikt problem.
4. Det høyeste nivået på stigen er der borgere og private aktører inngår i et likeverdig samarbeid, med en eller flere offentlige aktører. Her definerer man problemer og utfordringer, utformer nye strategier og løsninger og gjennomfører disse (Torfing, Røiseland & Sørensen, 2016).

Figur 1. Illustrasjon på ulikheter mellom samskaping (co-creation) og samproduksjon (co-production) og at de står i et kontinuum i forhold til hverandre. (Andersen og Espersen, 2017 a & b)

Kobro m. fl. (2018) har gjennomført et forskningsprosjekt i samskapende sosial innovasjon som omhandler begrepene samskaping og samproduksjon. Her har de fått til en modell som er basert på den teorien og de begrepene som står sentralt i prosjektet om samskapende sosial innovasjon. En teori uttrykt i en forståelig modell kan gjøre teorien mer praktisk og dermed bli et verktøy for handling. Samskapende sosial innovasjon vil ikke kun skape bedre sluttresultat, men også ha en sosial verdi gjennom sine prosesser. Nye relasjoner i et læringsfellesskap utfordrer et etablert tankemønster, ny innsikt og nye roller.

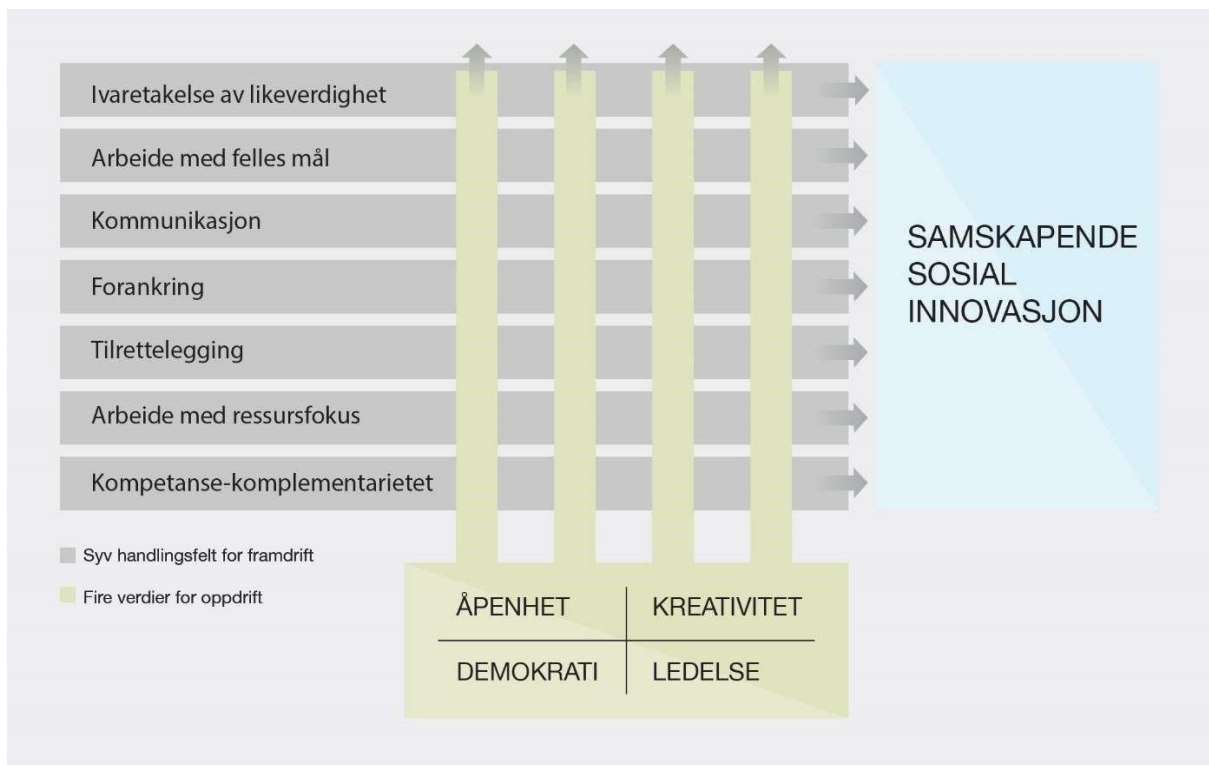
Fire verdier og syv handlingsfelt er summen for denne helhetlige modellen i samskapende sosial innovasjon. Disse fire verdiene kan beskrives som:

1. Åpenhet: Åpenhet for andre aktører innebærer å la andre bidra med erfaringer, kunnskap og ressurser uten å føle seg truet. Det forutsetter å bygge tillitt og relasjoner gjennom uformell kontakt.
2. Demokrati: Indirekte demokrati der ulikheter skal utfylle hverandre. Dette skal bidra til å redusere kompetansehierarkiet og utfordre maktrelasjoner. Studiet har vist at dette også ble en barriere for veien videre.

3. Kreativitet: Anerkjenne hverandres kompetanse og ressurser for å skape læring og synergi. Dette er ikke et mål i alle samhandlingsprosesser, men et mål i innovasjonsprosesser. Strekke seg langt nok for å lete etter nye tanker i temaet? Kreativitet sees som et kollektivt fenomen der prosessene er knyttet til hverdagens arenaer og aktiviteter.
4. Ledelse: I denne sammenhengen sees ledelse på som en verdi om innebærer å lede produksjonene, organisere administrasjonen, sikre fornyelse og sosial ivaretagelse (Lundgaard Andersen m. flere, 2018, s. 70-83).

Kobro m.fl (2018) beskriver de syv handlingsfeltene som:

1. Ivaretagelse av likeverdighet: Dette er selve energifeltet for samskapende sosial innovasjon. Det å lære av hverandre, utveksle erfaringer, kunnskap og handle. Her er møteplassen viktig.
2. Å arbeide med felles mål: Konkrete mål og strategier, delt visjon og originalt/særpreget formål fremheves.
3. Kommunikasjon: Her legger man stor vekt på effekten av kommunikasjon som er åpen og ærlig, og bygger på gjensidighet og tillitt. Kommunikasjon kan være med å bygge ned det klassiske skillet mellom «oss og de» som kjennetegner klassiske hierarkier.
4. Forankring: Forankring kan bidra til å gi stabilitet, trygghet og kvalitet. Nedover til brukere, pårørende, lokalsamfunn, og oppover i politiske beslutninger, budsjett og planer for arbeidets aktivitet.
5. Tilrettelegging: Fasilitering innebærer å organisere samarbeidet, med klokkeslett, dager, steder og rutiner..
6. Å arbeide med ressursfokus: I stedet å arbeide med fortidens perspektiver og årsaksforklaringer skal man nå arbeide forebyggende.
7. Å arbeide med flere kompetanser samtidig: Her er læringsbegrepet nøkkelen. Samskapingsbegrepet består av ulike typer kunnskap, innsikt og ferdigheter. Tidligere var kunnskap en enhet, nå en prosess. Kompetanse er noe vi bruker som omfavner teoretisk kunnskap, livserfaring, evner og ferdigheter. Kunnskap som et individuelt fenomen sees på i samskapende sosial innovasjon som et sosialt fenomen. Ved å ha kunnskap og ferdighet til å gjøre endringer må det i tillegg finnes ønske om å gjennomføre det i handling, holdninger og vilje til endring (Kobro, m. flere, 2018, s.s70-83).

2.2 Recovery

Karlson & Borg (2013, s.67) definisjon; «Recovery er en dypt personlig, unik prosess som innebærer endringer av ens holdninger, verdier, følelser, mål, ferdigheter og/eller roller. Det er en måte å leve et liv på som gir håp, trivsel og mulighet til å bidra, på tross av begrensningene som de psykiske problemene representerer. Recovery innebærer en ny mening og nye mål for livet, og muligheter til å vokse og utvikle seg».

Recovery er et begrep som har vokst frem i Norge innen rus og psykisk helse de siste 20 årene. Recovery handler om egne prosesser og innsatser, og om omgivelsene sin støtte i hvordan hver enkel kommer seg videre, og hvordan en kan arbeide med å leve med visse utfordringer (Borg & Karlsson, 2017, s.24). Recoveryprosesser foregår i hverdagslivet, i lokalmiljøet og i sosiale sammenhenger i samvær og samhandling med andre mennesker. Det handler om å finne sin vei til et tilfredsstillende liv i samfunnet. Forskningsstudier har vist at det viktigste for mennesker i en recoveryprosess er å finne eller å jobbe med å oppleve tilhørighet, håp, positiv identitet, mening og egenstyrke (Karlsson & Borg, 2013, s. 64-79).

Opptappingsplanen for psykisk helse (Ekeland, 2014) bidro til et perspektivskifte innen psykisk helsearbeid. Hovedvekten som tidligere hadde ligget på sykdom endret seg nå til å ha fokus på mennesket med sykdommen og dens livssituasjon. «Psykiatriske pasienter» skulle nå oppfattes som subjekt og samfunnet tilrettelegge for brukermedvirkning, integrering og medborgerskap. Dette skulle skje gjennom dialog der mennesker anerkjente hverandre som likeverdige subjekt. I ordet subjekt legger man til grunne at mennesker har egen kompetanse, som kan ta egne valg, ha ansvaret for og ønsker rundt egne handlinger. Fratar man disse verdiene fra mennesket er det et angrep på vår egen verdighet. Det å ikke blir anerkjent som likemenneske, skaper en objektivisering. Et objektivt kunnskapssyn gir stor risiko for inhumanitet. Det biomedisinske kunnskapssynet med det objektiviserende diagnosesystemet har en dominerende posisjon i psykisk helsearbeid. «Hard science» i psykiatrien har lagt til grunne at mennesker er objekt. Peter F Hjort i (Ekeland, 2014) har sagt at medisinen er flinke til å behandle sykdom, men dårlig til å behandle syke mennesker. Gjennom alle teorier og modeller må man skjønne at man møter et menneske og legge til grunn for gjensidig perspektiv som innebærer at man erkjenner subjektet til den andre. Dette er kjernen i psykisk helsearbeid. Spesielt vanskelig er det da mennesker vi møter, av ulike grunner, ikke tar ansvar, har vilje eller handler som subjekt. De velger ofte andre identiteter og objektiviserer seg selv. Utfordringer blir nå å se den andre som subjekt. Objektiviserer du subjektet hans er han ikke lenger et medmenneske (Ekeland, 2014).

En studie utført av Perkins og Slade (2012) som var en diskurs analyse der de tok for seg politiske dokumenter som fremmet recovery i teori og praksis. I studie oppstod CHIME elementene som er en stor del av recovery tankegangen. (Perkins & Slade, 2012).

The CHIME framework for personal recovery

www.researchintorecovery.com

2.2.1 Recovery College

Recovery College er et skoletilbud. Gjennom undervisning og studentfelleskap skal temaene tilhørighet, håp, positiv identitet, mening og egenstyrke stå i fokus. Recovery college er et sted der man kan få kunnskap om hva recovery er. En kan jobbe med egen recoveryprosesser og man kan utvikle evner til å være en recovery-støtte. Kurset starter med personer med egenerfaring inne psykisk helse eller rusutfordringer og personer med relevante fagkunnskaper innleder til det som er temaet på dagens kurs. Aktuelle studenter kan være mennesker med egne rus og psykiske helseutfordringer, ansatte i helsetjenesten, pårørende, venner, naboer og kollegaer til personer med utfordringer knyttet til rus og psykiske helseutfordringer (Borg, 2017). Helsepedagogikk handler ofte mye om fag og sykdom, men lite om hvordan sykdom mestres. Helsepedagogikk defineres som: «samhandling mellom helsevesen og bruker, styrke folks egne krefter, motvirke passivitet og avhengighet, omfatter pasientinformasjon og brukermedvirkning» (Ekeland & Heggen, 2007, s. 16). Den generelle kunnskapen om hva som er nyttig å gjøre er til lite nytte i hver enkelt pasient sin livssituasjon. Dersom man kun er opptatt av den medisinske kunnskapen mister man brukererfaringen på hvordan mestre sykdom. Gode teknikker for samtaler og kommunikasjon vil føre til at den andre kjenner seg anerkjent og respektert som subjekt. Gode relasjoner skaper mening, tro og håp i kroppssubjektet. Tillit skaper håp som igjen skaper forventninger. Forventninger fører til aktiviteter og man skaper tro på behandlingen som igjen gir gode resultater (Ekeland, 2007, s. 13-51).

Recovery er en måte å skape mening med det som har hendt og bli en ekspert på eget liv. Utfordringen blir tjenesteytere sin rolle og oppgaver. Målet er å se mennesket uten symptomer og diagnose. Studier viser at effekten av Recovery College er at man skaper personer som er ekspert på eget liv, jobber med samskaping, river ned barrierer i samfunnet, skaper et miljø med likemannsstøtte, redusere sosial isolasjon, gjenvinne personlig kontroll og igjen ta egne valg. Egenskaper kan læres som igjen fører til å ta del i samfunnet, gjenoppta studier eller jobb. Studier viser at studentene setter ser stor gevinst i å jobbe med likemenn og at man får dette dobbelt ved å bli medstudent til likemenn og ha disse i administrasjonen på college (Perkins, Repper, Rinaldi, Brown, 2012).

2.2.2 Etablering av Recovery college i Norge

Recovery colleget skal være noe annet enn skole i tradisjonell forstand, og det er heller ikke et behandlingstilbud slik mange kjenner det. Personer med rus og/eller psykiske helseutfordringer ta i bruk sine styrker og muligheter, og fagfolk skal bli bedre på å støtte recovery prosesser. En erfaringskonsulent beskriver det slik:

«Pasient for meg er et mer passivt begrep enn student. Studentrollen har i seg potensiale for å lære og utvikle seg, tro på egne ressurser og ansvar for egen progresjon»

Det første recovery college ble etablert sørvest i London i 2010 og England har ca 70 slike skoler. Fagfolk og personer med psykiske helseutfordringer former kursene sammen. Imroc-senteret i England ser Recovery College som en kjerne i de siste ti års fremvekst av recovery-orienterte tjenester. Alt skjer i samskaping - 50/50% mellom erfaring og fag. Fra prosjektbeskrivelser og utforming av stillingsutlysninger i etableringsfasen til undervisning på de kommende kursene, er begge sider representert. Folk med fag og erfaringsbakgrunn skal utfylle hverandre, fremhevet erfaringskonsulenten (NAPA). Flere steder i Norge er lignende tilbud på trappene. Bergen Recovery skole og Helse- Fonna har startet opp slike tilbud. En spesialrådgiver i Bergen forklarer at opptaket foregår ved at den enkelte henviser seg selv eller søker, og inviterer til en samtale. Dette gjelder både brukerne, pårørende og fagfolk som vil gå på kursene. I samtalen avklares det gjensidige forventninger og hvilke mål de har med å ta kurset. I denne regionen er planen et varig recoveryorientert tilbud NAPA).

Recoveryskoler eller college er et supplement til tradisjonell oppfølging. Det bygger bro til samfunnsliv og en verdsatt rolle i samfunnet.

«å være deltaker og student fremfor pasient innebærer en alminneliggjøring og forventning om å ta ansvar».

Prinsippet om samskaping tar erfaringskompetansen på alvor som likeverdig med fagkompetanse, og når personer med egenerfaring selv er involvert i arbeidet med å bestemme arbeidsform og temaer, er sjansen større for at kursene støtter opp under den enkeltes bedringsprosess (Veilder fra recover college, 2019).

2.2.3 Profesjonsrollen I recoveryperspektiv

I relasjon mellom behandler og pasient trekkes ofte frem essayet Hjelperen av Søren Kierkegaard (1901). En setning som står skrevet, er at hjelperen må møte den som skal hjelpes der vedkommende er. For å få disse behandlingsalliansene til å fungere må pasientens egenerfaringer likestilles med behandlerens yrkeserfaring. Når man forlater rollen som faglig autoritet, forlater man ambisjonen om å vite alt og en erkjenner mangel på kunnskap og faglig allvitenskap, da er man kommet dit pasienten er. En kan begynne sin rolle som Hjelper, ved å stille spørsmål der noe er vanskelig å skjønne, men mest av alt ved lytte til pasienten og la vedkommende beskrive sin situasjon fra egen synsvinkel. Gjennom pasientens egne fortelling får hjelperen innsikt i både ressurser og utfordringer som vedkommende er opptatt av. Når en som hjelper har oppgitt sin faglige autoritet og tradisjonelle kontroll er man fortsatt pasientens beskytter og hjelper i visse sammenhenger. Grunnleggende menneskerettigheter som pasienten har, er alltid til stede (Johansen, 2018, s.90-93).

En grense mellom behandling, rehabilitering, støtte og omsorg er ikke veldig tydelig om den overhodet finnes. Så hva gjør personalet i kommunale og spesialisthelsetjenesten når de hjelper mennesker med alvorlig psykiske lidelser? Topor (2007) har delt dette inn i 5 punkter:

1. Mange pasienter beskriver at det grunnleggende er at man føler seg sett, hørt og forstått.
2. Tid og tilgjengelig. En må være der slik at når pasienten er klar er det noen å kontakte. Hverdagslige handlinger som er avvik fra rutiner og tradisjoner blir satt pris på.
3. At personalet tar initiativ og ikke kun ved kriser eller spesielle hendelser.
4. Personkjemi. Man søker andre som er like eller som ligner oss selv. Her lærer man hverandre å kjenne og velger hvem man vil prate med.
5. Alle pasienter skal behandles unikt, men noe blir bedre likt og man får urettferdighet i tilbudet.

I den nye profesjonsrollen er gjensidighet og engasjement viktig. At begge parter får noe ut av møtene er viktig. Gjensidighet kan man skape ved å likestille seg. Der man ser på likheter mellom den profesjonelle og pasienten ser man ikke på den hjelpetrengende som et avvik,

men normal. Likestilling kan hjelpe på for å se det friske hos pasienten. Behandlere blir ofte sett på som normal, fremgangsrik og lykkelig. Pasientene derimot som avvikende mislykket og uten evne til å mestre. Når personalet viser sin egen tilkortkommenhet, er dette av spesiell betydning. Å erfare at man kan noe selv i forhold til sin behandler og se hvordan ansatte håndterer sin tilkortkommenhet kan være mer lærerikt, åpenbart og mer pålitelig enn individuelle planer og behandlingsplaner. Det spontane i motsetning til det planlagte kan være vesentlig i en bedringsprosess. Man vil kunne bedre akseptere ulikheter dersom man aksepterer at det finnes flere veier til å hjelpe mennesker med psykiske lidelser. Ved kun å tro på evidensbasert behandling vil en kunne se hva den profesjonelle tenker som beste tiltak for pasienten. Man bør nå, mer enn tidligere, se at det er ulike måter å arbeide profesjonelt (Topor, 2007).

Kommunikasjon kan være et verktøy i seg selv der man skaper bedring gjennom ord, symboler og mening. Dette igjen fremmer helse, mestring og myndiggjøring (Ekeland, 2007, s. 13-51). Gjennom å bruke teoretiske perspektiver og erkjennelser fra egne erfaringer kan man konstruere en felles grunn til å forstå erfaringer. Målet med dette er å skape en likeverdig og gjensidig dialog der man kan sette ord på tanker, følelser, erfaringer og handlinger uten at dette innebærer patologi eller sykdom. Dialog er veien mot målet. Å sette ord på ting som igjen setter bevegelse i menneskers liv vil videre føre til bedring. Når man utforsker erfaringer og gyldiggjør disse, opplever man bedring. Monolog fører ingen vei. Et eksempel er verktøy og rammeverk som finnes for å forebygge rus hos ungdom. Dette er et monologisk program som vektlegger informasjon. Programmet har liten effekt i seg selv. Når den som leder programmet legger systemet til side og ungdom innlemmes i egen forståelse og erfaringer da oppstår dialogen. Ungdom forstår hvordan de og andre er. I dialogiske nettverksmøter er dialogen til stede for å skape rom for endring. Dialogen løser ikke et problem, men dialogen er selve endringen ifølge Seikkula en kjent professor i psykoterapi som har utviklet terapiformen «Åpne Samtaler» (Baklien, 2017).

2.2.4 Kunnskapsyn I recoveryperspektiv

Mennesker er forskjellige og derfor er det så viktig med fokus på erfaringsbasert kunnskap. Her kan man gjenkjenne hva som er nødvendig i en viss situasjon. Boklærdommen blir lagt til side og man ser mennesket foran seg og dens omgivelser. Ved å lytte til personens egne

ord for å kunne ta de rette avgjørelser. Pasientens erfaringskunnskap må spille en hovedrolle i behandlingssamarbeidet. Det vil faktisk virke og bidra til å løse problemer for den som søker hjelp (Johansen, 2018, s. 90-93).

Begrepet erfaringsbasert kommer fra filosofen Aristoteles som delte kunnskap inn i 3 likeverdige kunnskapsformer: teoribasert, praksisbasert og erfaringsbasert. I den psykiatriske spesialisthelsetjenesten er den medisinske og kunnskapsutviklingen fremdeles dominerende. Personers levde erfaringer, sosiale forhold, levekår, økonomi og fysisk helse blir i mindre grad integrerte i grunntenkningen. Et mer sosialt orientert kunnskapsgrunnlag blir fremholdt i politiske føringer og gjennom fagfolk, brukeraktivister og brukerorganisasjoner. I opptrappingsplanen for psykisk helse fra 1998 blir erfaringskunnskap anerkjent på lik linje med fagkunnskap:

«Det (erfaringskunnskap) vil i mange tilfeller være en viktig supplering for fagfolk, politikere og administrasjon, og kan bidra i planlegging, utforming og drift av ulike tjenestetilbud» (Klevan, m. flere, s. 16).

Erfaringsbasert kunnskap er noe vi tilegner oss i livet og i ulike arbeidsmessige sammenhenger. Det særegne ved erfaringskunnskap som fenomen var at noe oppstod over tid. Erfaringen måtte i første omgang bearbeides før denne kunne kalles kunnskap. Dette innebar egne refleksjoner over egne relasjoner, valg og handlemåter. Dette ble gjort i samtaler med andre, gjennom veiledning. Egne refleksjoner og mot krevdes når egne erfaringer skulle brukes som verktøy i møte med andre.

Erfaringskunnskapen «er» og «blir til» i refleksjoner og møter med andre. Den fokuserer på det unike og subjektive. Kunnskapen er kontekstuell og bevegelig (Klevan m.flere, 2018).

Det er en pågående debatt rundt hvordan kunnskapsbaserte tjenester skal forstås og hva som er kunnskapsgrunnlaget. Evidensbasert kunnskap versus erfaringsbasert kunnskap fra tjenesteutøver og mottaker blir ofte stilt opp mot hverandre. Tilhengere av evidensbaserte tilnærminger argumenterer for at yrkesutøvere må ha et forskningsbasert fundament for sitt arbeid for å kunne iverksette tiltak som har effekt og ikke er til skade for brukerne. Kritikere av evidensbaserte tilnærminger mener at vi må huske at vi har med mennesker å gjøre som handler og reflekterer over sine handlinger og at kunnskapen må sees i lys av

dette. Det blir også snakket om «samhandlingseffekt» i synet på kunnskap. Her er relasjonen mellom behandler og pasienten av betydning for utfallet. Perspektivet på kunnskap som ligger forankret i samhandling tar utgangspunkt i at all type kunnskap eller læring skjer i samarbeid med andre. Utfordringer ved evidensbasert forskning er at kunnskapen den bygger på ikke er tilpasset tjenesten lokalt, eller at samhandlingen mellom tjenesteutøver og bruker er av relevans for utfallet av tiltak/behandling. Situasjonen for samarbeidsforskning kan være omvendt. Kunnskapen er treffsikker, relevant og lokal men vanskelig å generalisere. Lokal kunnskap må prøves ut i andre sammenhenger for å få en større gyldighet (Vabo & Vabø, 2014).

Skal den profesjonelle hjelper yte hjelp må den profesjonelle hjelper ha innsikt i historien den andre har med seg. En må ha en forståelse om hva som gikk galt i den andres liv og hva som skal til for å bedre situasjonene. Den profesjonelle må i tillegg være bevisst på egen livshistorie og hvilke verdier man har som virker inn på forståelsen av den andres situasjon. Narrativ kompetanse defineres som

«evne til å lese og fortolke situasjoner i lys av større sammenhenger som situasjonen inngår i» (Hovland, 2011).

Narrativ blir på norsk ofte oversatt med fortelling. En fortelling er noe vi mennesker forteller hverandre, om hva som har skjedd, hvordan og hvorfor. Narrativ etikk er et vidt begrep som brukes i betegnelsen av flere fenomener. En felles forståelse av narrativ etikk er at fortellingen sier noe om hva som er viktig og betydningsfullt i menneskers liv. Dette er derfor med på å påvirke menneskers verdier og handlinger. Hovland bruker narrativ etikk som en fellesbetegnelse på forbindelsen mellom fortellingens språkform og menneskers erfaring, handlingsliv, livshistorie og identitet. Den tar utgangspunkt i ulike aspekter ved menneskers liv og har stor innflytelse i hvordan mennesker har det og tar det (Hovland, 2011).

2.3 Medborgerskap

Begrepet medborgerskap er knyttet opp til mestring og myndiggjøring. Det som kjennetegner et demokrati, er borgernes rett til å delta og påvirke. For å oppnå dette er

man i behov for informasjon, kunnskap og arenaer der retter og plikter utøves. Begrepet medborgerskap kan beskrives som politiske, sivile og sosiale perspektiver.

Sivile: individuell frihet, vern mot offentlig overgrep og retten til arbeid.

Politisk: rett til delta i og utøve politisk makt. Retten til å stemme ved valg.

Sosiale: Rett til trygghet og sosial velferd. Retten til å delta og leve et aktivt liv.

Disse rettigheter er med på å gi mennesker makt og gjennom rettighetene gi mennesker en fullverdig status som medborger i samfunnet. For å kunne realiser medborger rettighetene er en avhengig av at samfunnsinstitusjoner gir bruker en rettighet mulig. Kun formelle rettigheter og institusjonaliserte ordninger gir ingen garanti for inkludering og fullverdig medborgerskap.

Mye tyder på at mennesker med psykiske lidelser blir ekskludert i sosiale sammenhenger og degradert til annen rangs borgere. Mennesket har en status som medborger, men medborgerskapet blir ikke tilstrekkelig praktisert.

Arbeid kan være viktig for myndiggjøring og for å bli oppfattet som fullverdige medborgere. Arbeid forteller oss noe om hvem vi er, man blir i større grad uavhengig, oppnår respekt og selvrealisering. Sosial identitet, status, sosialt nettverk, personlig realisering, generelle helseaspekt og rettigheter er flere av argumentene for at mennesker med psykiske lidelser skal være i arbeid. Det er viktig med et lavt ambisjonsnivå og øke kompetansen og arbeidsevne gradvis. Horeth mener begrepet arbeid bør utvides til å omfavne flere ulike egenskaper.

For å utvikle lokalt medborgerskap der man skal inkluderer svake grupper er man i behov for strategier. Borgere må få informasjon om sine rettigheter, en må fremme autonomien til brukerne og ikke gjøre dem unødvendig avhengig av tjenesten. Å jobbe mot felles mål og fremme borgere i offentlige avgjørelser eller i påvirkning i utvikling av tjenesten er strategier for å øke medborgerskap. Brukere må ha mulighet til å velge, men ifølge Foucault kan de omfattende rettigheter mennesker får i velferdsstaten svekke valgfriheten og gjøre brukere avhengige av tjenestene. Egenorganiserte tiltak som likemannsarbeid, selvhjelpsgrupper, kultur og fritidstiltak og rådgivning er eksempler på arenaer der brukere deltar og man

jobber mot felles mål og påvirkning av offentlige velferdstjenester. Identitet og selvoppfatning må stå sentralt i tjenester til mennesker med psykiske lidelser. Ved å la mennesket med psykiske lidelser selv delta i utforming av tiltak styrker man identiteten ved å ta egne valg. Tiltakene blir også mer relevante og man får økt medborgerskap da mennesket må ta ansvar for egen situasjon. Medborgerskap er ikke kun et prinsipp i utvikling av tjenesten, men et ønsket resultat (Ekeland 2007, s.102-117).

2.3.1 Nancy Fraser

Tabell 1. Frasers rettferdighetsteori			
Område¹⁾	Dimensjon	Urettferdighet i form av	Handlingsnivåer (på tvers av dimensjon)
Økonomi	Fordeling	Økonomisk utnyttelse Økonomisk marginalisering Gis ikke rett til adekvat levestandard	Affirmativ
Kultur	Anerkjennelse	Kulturell dominasjon Miskjennelse Krenkelse	Transformativ
Politikk	Representasjon	Misrepresentasjon Misinnramming	Representasjonspolitik (the all-subjected principle)

Fraser har utviklet en rettferdighetsteori. Her måler man rettferdighet ut fra i hvilken grad personer eller grupper har mulighet til å delta i samfunnslivet på lik linje med alle andre. Frasers overordnet prinsipp er dermed

«prinsippet om deltakelse på like vilkår».

Dette er et vidt spekter som anvendes på aktivitet, politisk deltakelse, deltakelse i frivillige organisasjoner, religiøs og kulturell deltakelse og en mer allment sosial aktivitet. Fraser sin tredimensjonale rettferdighetsteori legger til grunne for en normativ analyse av forutsetning for likeverdig medborgerskap i demokratiske samfunn. Dimensjonen kan også brukes i empirisk analyse for hva som fører til ulikheter, med tanke på samfunnsdeltakelse (Fjørtoft, 2015).

Sosial rettferdighet er et sentralt prinsipp i sosialt arbeid. Rettferdighetsbegrepet må defineres og analyseres i forhold til dette. Fraser har 3 krav til hvordan sosial rettferdighet kan oppnås:

1. Økonomisk fordeling
2. Anerkjennelse av kultur
3. Politisk representasjon

Økonomisk fordeling tar utgangspunkt i den materielle klassestrukturen i samfunnet. Noen mennesker har ikke eller gis ikke tilgang til økonomiske goder i samfunnet. Det oppstår utnyttelse av mennesker, manglende eller dårlig betaling for arbeid og noen er nektet adekvat materiell levestandard. Godene er nødvendig for å oppnå likeverdig deltakelse i samfunnet.

Anerkjennelse av kultur handler om et statushierarki som gjør at mennesker ikke anerkjennes, da noen verdisett anses å være gode eller dårlige i samfunnet. Denne urettferdigheten bunner ut i ulike former:

1. Kulturell dominansen
2. Usynliggjøring, ignorering
3. Krenkelse og fordomsfullhet

Fraser mener økonomisk status og kulturell tilhørighet påvirker og forsterker hverandre. Det er derimot ifølge Fraser viktig å skille mellom årsaksforholdene. Årsaksforholdene tilsier ulike problemløsninger. Anerkjennelse er ifølge ulike rettferdighetsteorier anliggende i mellommenneskelige relasjoner. Dette tar Fraser avstand fra.

Fraser mener urettferdighet som omhandler utenforskap økonomisk krever sosialpolitisk handling og redistribusjon av materielle goder. Kulturell urettferdighet krever endring av holdninger, verdier og normer.

Politisk representasjon kan bidra til å fremme krav om rettferdig økonomisk fordeling og kulturell anerkjennelse. Det handler om hvem som er innenfor eller utenfor. Hvem som skal representeres og hvem som mangler muligheten til representasjon.

Fraser skiller på to nivåer på manglende representasjon, misrepresentasjon, man har vært innenfor, men blir ekskludert, og misinnramming, man gir noen mennesker ingen status til å bli representert i samfunnet verken politisk eller i form av rettigheter.

For å se på hvordan en kan håndtere den sosiale urettferdigheten deler Fraser inn i tre nivå:

1. Affirmative tiltak: Urettferdigheten skjer i form av negativ diskriminering og man gir behovsprøvd eller universelle tiltak for å kompensere de sosiale problemene.
2. Transformativ tiltak: Progressive tiltak der endringsarbeider skal bidra til frigjøring fra urett eller sosiale problemer. Frigjøringsbegrepet i sosialt arbeid trekkes inn i Fraser sin teori gjennom feministisk og klassekamp tenkning.
3. Representasjons politikk: Demokrati og representasjon kan ikke oppnås innenfor rammer til en nasjonalstat. Problemene må forstås og håndteres transnasjonalt. Hvilke stemmer som blir hørt og hvilke som ikke blir hørt kan reprodusere ulikheter i demokratiske prosesser. Ifølge Fraser er alle mennesker politiske subjekter og mennesker fortjener å bli hørt i saker som angår dem. (Kojan, 2016).

3 Metodiske tilnærminger

3.1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg beskrive hvordan prosjektet er gjennomført for å belyse studiens problemstilling «Hva kjennetegner erfaringene til Recovery collegets prosjektgruppe med samskaping av Colleget?» Jeg redegjør for vitenskapsteoretisk ståsted og flerstegsfokusgruppe som metodisk tilnærming. Videre beskriver jeg mitt eget faglig ståsted, rekruttering av fokusgruppedlemmer, data innsamlings-prosessen, analysemetode, og forskningsetiske betraktninger. Dette vil bidra til å få forståelse for hvordan datamaterialet er utviklet og medvirke til gjennomsiktighet. Troverdighetsmessige vurderinger gjøres gjennom å belyse reliabilitet, validitet og overførbarhet i denne studien (Thagaard, 2018, s. 187).

3.2 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt - Fenomenologi og en hermeneutisk forståelse

Hva en forsker på og hvordan en forsker, bestemmer hvilken kunnskap en kommer frem til. Hem (2014) viser til at de kildene en benytter seg av og innfallsvinkelen en har, er grunnleggende. Motivasjonen bak forskning ligger ofte i at en er kritisk til gyldigheten av den etablerte viten. Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming da jeg er opptatt av personers erfaringer, tanker, følelser og kommunikasjon. Når målet er å utvikle forståelse i bredde og dybde av de fenomener vi studere, viser Thagaard (2018) til at kvalitative tilnærminger blant annet kan støttes av fortolkende vitenskapsteorier som fenomenologi og hermeneutikk (Thagaard 2018, s. 19).

Et fenomenologisk utgangspunkt beskriver trekk som er felles og variasjoner ved erfaringene som deltakere i et prosjekt gir uttrykk for. De felles og ulike erfaringene deltakerne har, gir et grunnlag for at jeg kan utvikle en generell forståelse av prosjektgruppas erfaringer med å utvikle recovery colleget. I tillegg vil jeg la et hermeneutisk perspektiv belyse datautviklingen, analysen og tolkningen. Ifølge Thagaard bygger

hermeneutikken på at fenomener kan tolkes på flere nivåer og at mening bare kan forstås i lys av den sammenheng det vi studerer er en del av. (Thagaard 2018, s.37).

Fra et samfunnsvitenskapelig ståsted kan et hermeneutisk perspektiv knyttes til å lese prosjektgruppas erfaringer med collegeetablering slik den kommer til uttrykk i fokusgruppesamtalene. Målet er å søke en forståelse av meningen i teksten som kan gyldiggjøres. «Tolkningen av intervjueteksten innebærer å tillegge handlinger en spesiell mening. Handlingene kan forstås som tegn som gir kunnskap om en underliggende struktur» (Thagaard 2018, s. 37 med ref til Fangen 2010, s. 27).

Strukturen/kultur kan både handle om den umiddelbare konteksten prosjektgruppa deltar innenfor og på et mer overordnet nivå betingelser for visjonene til colleget. Jeg relaterer meg til hvordan Thagaard viser til Geertz 1973 og målet med tykke beskrivelser; altså vil jeg gå utover en tynn beskrivelse som bare gjengir det som observeres. Jeg vil bestrebe meg på en tykk beskrivelse som inkluderer mine utsagn/fortolkninger om hva intervjupersonene kan ha ment med sine handlinger, hvilken fortolkning de gir og min fortolkning av dette. Dette synliggjør jeg i drøftingsdelen.

3.2.1 Et kritisk teoriperspektiv

Siden jeg også har et medborgerskapsperspektiv; ved å belyse ytringer i fokusgruppesamtalene innenfor et medborgerskaps/rettferdighetsteoretisk perspektiv kan jeg også sies ha et kritisk teoriperspektiv. Thagaard viser til at kritisk teori vektlegger et kritisk standpunkt til samfunnets etablerte strukturer og maktforhold og setter handlingene inn i en mer omfattende sammenheng enn den empirinære. Dette foregår i studien ved å hente inspirasjon fra (meta)teoretiske perspektiv som medborgerskapsperspektiv og rettferdighetsteorier (Thagaard 2018, 39, med ref til Alvesson & Skoldberg 2011, s. 349).

Thagaard beskriver kritisk forskning som en trippel hermeneutikk (med ref til Alvesson og Skoldberg 2001, s. 349), «Enkel hermeneutikk handler om individets tolkning av seg selv og sin intersubjektive situasjon eller virkelighet. Dobbel hermeneutikk handler om forskerens fortolkning av denne virkeligheten. Den kritiske teoriens trippelhermeneutikk innebefatter dobbelthermeneutikk og i tillegg en kritisk tolkning av samfunnsforholdene som påvirker både personen i felten og forskeren» (Thagaard 2018, s. 39). Den kritiske teorien er

orientert mot mer omfattende perspektiver enn det som kan fanges opp av de enkelte empiriske prosjekter. At jeg også har en kritisk tilnærming medfører at forskningsspørsmålene mine også må være av vurderende art; det vil si spørsmål om sosiale situasjoner er som de bør være, eller av konstruktiv art, det vil si spørsmål om hvordan sosiale forhold kan forbedres. Jeg har lagt inn et kritisk blikk på samskappingsprosesser ut fra et medborgerskaps perspektiv og rettferdighetsteori og spør hvordan samskapingen av colleget er knyttet til medborgerskapsutviklende praksiser.

Thaagård (2018, med ref. til Fangen 2010) oppsummerer hermeneutisk tolkning på tre ulike plan:

1. Fortolkning av første grad: Forskere tolker hva som hender. Tolkningen knyttes til kommunikasjon med deltakerne.
2. Fortolkning av annen grad: Å fortolke deltakerens fortolkning av situasjonen. Forskerens tolkning av en virkelighet som allerede er tolket av deltakerne. Det bygges da på deltakerens forståelse og forskerens teori.
3. Fortolkning av tredje grad: Ifølge Ricoeur er dette mistolkernes hermeneutikk. Dette er en tolkning av handlinger ut fra teorier som fremhever handlingens skjulte eller underliggende betydning. Formålet er å avdekke skjulte «sannheter» som ligger til grunn for handlingen.

3.2.2 Førforståelse

Våre fordommer utgjør vår forståelseshorisont ifølge Gadamer. Dette er en felles historisk horisont som vi aldri kan stille oss på utsiden av eller ha oversikt over. Når en beveger seg, vil horisonten endres. Nye fenomener vil dukke opp og horisonten endres og utvides. Står en derimot stille vil horisonten være uforandret, og en vil heller ikke erfare noen ting. Når noe bryter inn i horisonten slik det gjøres i møte med det fremmede og ukjente vil man gjøre erfaringer (Thomassen, 2006, s. 87).

Mitt utgangspunkt var at samskaping og recovery var temaer jeg hadde lest om, men ikke praktisert. På sykepleie-studiet lærte jeg om ISD 10 og DSM systemene i psykisk helsearbeid. På videreutdanningen i psykisk helsearbeid i 2008 var brukermedvirkning og samhandlingsreformen i fokus. Recovery-perspektivet var dermed relativt nytt for meg og

har gitt meg ny kunnskap. Bakgrunnen min for valg av temaet samproduksjon i etablering av recovery college er min utdanning som sykepleier, med flere år i hjemmesykepleien. De fem siste årene har jeg arbeidet i spesialisthelsetjenesten på en psykiatrisk avdeling. Ønske om mer kunnskap har vært pågående da jeg har opplevd flere pasienter med hyppige reinnleggelse. Jeg ønsket å undersøke på hvilken måte en recovery-orientert tilnærming, samskapingsprosesser og et læringsperspektiv bygger støtte som fremmer langvarig trivsel.

3.3 Flerstegs fokusgruppe

Problemstillingen, feltet og det teoretiske perspektivet har ført til at jeg har benyttet meg av fokusgrupper fordi jeg har hatt fokus på samspill mellom deltakerne og ikke mellom intervjuer og deltaker (Halkier, 2010, s.7). I fokusgruppemetoden produseres data gjennom samhandling i en gruppe rundt et tema som delvis eller helt forskerstyrt. Data produseres gjennom gruppens fortolkninger, samhandling og normer. På denne måten skaper selve dialogen ny kunnskap. Når deltakere kommenterer hverandres erfaringer og forståelser og stiller spørsmål ved hverandres uttalelser, produseres kunnskap som ikke en forsker i utgangspunktet ikke vil ha kjennskap til, gruppen blir da en mulighet for mer kompleks data.

Fokusgruppe kan også være et demokratiserende utgangspunkt da moderatoren ofte har en mindre «maktposisjon» enn i en intervjusituasjon ved at gruppens dynamikk er i fokus. Slik Halkier beskriver det: Fokusgrupper evner å produsere konsentrert data om et bestemt fenomen eller emne uten å være særlig påtrengende på deltakerne. Utfordringer knyttet til fokusgruppe som metodetilnærming er at noen temaer eller tendenser kan bli underrapportert, den sosiale kontrollen kan bli et hinder for at forskjellige erfaringer og perspektiver kommer frem. Det kan oppstå en tendens til konformitet og/eller polarisering (Halkier, 2010).

Flerstegs fokusgruppe er ofte brukt i handlingsorientert forsknings samarbeid. Dette fordi handlingsorientert forskningssamarbeid, som en form for aksjonsforskning, ofte har et dialogisk og granskende preg – noe som samsvarer med sentrale kjennetegn på flerstegsfokusgruppemetoden (Hummelvold, 2011). I deltagerorientert forskning har man en «bottum-up» tilnærming – hvor fokuset ligger på lokalt definerte prioriteringer og

perspektiver. Videre hevder Hummelvold at hoved kjennetegn på denne forskningsstrategien ligge ikke i metodene som brukes, men i forskernes holdninger – noe som i sin tur bestemmer hvordan og for hvem forskningen blir utformet og gjennomført (2011, s 5). Deltagerorientert aksjonsforskning gir større makt og innflytelse til deltagerne - er kjennetegnet av at den er refleksiv, fleksibel og prosessuell – i motsetning til lineært forskningsopplegg i tradisjonelle tilnærminger. I utgangspunktet er ikke min studie et ledd i en slik aksjonsforskning, men samtidig har Colleget intensjoner om å bruke kunnskapen fra denne studien i sin egen organisasjonsutvikling (se avslutningsdiskusjon). Og samtalene var også en del av deres fortløpende evaluering. Samtidig hadde de også ønsker om hvilke temaer som skulle tas opp. Hummelvold viser til at den viktigste forskjellen mellom tradisjonell forskerstyrt aksjonsforskning og deltagerorientert aksjonsforskning dreier seg om hvordan og av hvem forskningsspørsmålene blir formulert – og ved og for hvem forsknings-resultatene blir brukt.

Det som karakteriserer flerstegfokusgruppe er at samme gruppe undersøker et fokusert problem, tema eller fenomen gjennom flere møter (Hummelvoll, 2010, s. 6). Metoden beskrives som undersøkende kunnskapsdialoger som fokuserer erfaringsnært – og dermed personlig tolket materiale. Gjennom dialogene skapes muligheter for å løfte deltagerens erfaringer opp på et høyere abstraksjonsnivå. Dermed vil kunnskapens potensielle bruksverdi utover den konkrete situasjonen den er skapt i, kunne formuleres.

Samtalefokus i flerstegfokusgrupper bestemmes vanligvis på grunnlag av en problemstilling som oppleves relevant og viktig å få belyst av den aktuelle gruppen. I sterkere grad enn ved tradisjonelt fokusgruppeintervju, etableres en gruppefølelse gjennom samspill og økt kjennskap mellom deltakerne. Selve granskingen preges gjerne av større ro, enn om alt skulle sies i et intervju. Dette kan føre til at det fokuserte temaet stadig perspektiveres, nyanseres og utdypes gjennom eksempler fra hverdagsliv og praksis (Hummelvold, 2011, s.7). Flere møter om samme tema bidrar til at gruppe medlemmenes erfaring utforskes og utfordres av andres erfaring. Gruppesammensetningens bevegelighet, at antall deltaker varier og nye komme inn ses på som en styrke om da nye medlemmer kommer inn og hindrer tendens til konsensus.

3.3.1 Forberedelse til intervju

Moderator stimulerer samtalen slik at alle kommer til ordet og underbygge samtaleens granskende karakter ved å be om eksempler, utdypning og undersøkelse av mulige relasjoner mellom fenomener og begreper. Som samtaleleder er det viktig at man ikke blir for kontrollerende og styrende, men heller ikke for lite styrende slik at fokus glipper (Hummelvold, 2011). Moderatoren bør ha «blikk på» om noen deltakere er ekstra stille eller ekstra pratsom. Moderatorens rolle er i prinsippet å være tilbaketrasket, men det betyr ikke det samme som å ikke være aktiv (Halkier, 2010 s. 59). Moderatoren skal samtidig sikre at de relevante emnene i forskningsprosjektet avdekkes.

Etter første intervju består etterarbeidet og foreløpig analyse i at forsker finner analytiske spor - begreper og temaer og mulige sammenhenger å forfølge ved neste intervju. I starten av andre intervju presenteres så dette for gruppa som følger spørsmålene videre. Etter 2 intervju starter en grundigere analyse, med notering av temaer med relaterte kjerneutsagn og samtalesekvenser. Gruppedynamiske forhold bør undersøkes særlig med vekt på i hvilken grad gruppetenkning synes å dekke over reelle variasjoner i synspunkter. For at motivasjon hos deltager skal bevares er det vesentlig at moderator fremmer spenst i samtalen, det vil si en finstilt balanse mellom utfordring og støtte (Hummelvold, 2011).

Et viktig grep i analysen er å undersøke områder innen det fokuserte tema der det råder uenighet og enighet. Analysen må klarlegge om enighet vurderes å være reel eller om den er resultat av overtalelse fra dominerende personer- eller om det kan ha å gjøre med selvsensurering hos deltagere med alternative synspunkt.

3.3.2 Utvalgskriterier og rekruttering

Dette mastergradsprosjektet hadde som utgangspunkt at recovery colleget henvendte seg til høgskolen med forespørsel om en masterstudent ville «følgeforske» oppstarten av colleget. Prosjektleder ønsket på en måte å evaluere sine egne erfaringer med å delta i samskapingen av Colleget og samleveringen av de første kursene. Dette var en del av plan for evaluering av arbeidet, også med utgangspunkt i collegets referansegruppe ønsker. Derfor var rekrutteringen til fokusgruppene allerede delvis bestemt. Vanligvis er antallet antall- 5-8, og spredning på alder- kjønn og erfaring vurderes ut fra problemstillingen. Faste

deltakere var de to prosjektlederne i fast stilling og kurslærer som hadde vært med til da. Datamaterialet i denne studien består som nevnt av to fokusgrupper I den første fokusgruppen var det 6 deltakere. 4 av disse hadde helsefaglig bakgrunn og 2 med erfaringsbakgrunn. Den andre fokusgruppen hadde 7 deltakere. Dette var de samme personene som i gruppe 1, men en ekstra deltaker med erfaringsbakgrunn. I resultatdelen benevnes disse som fag og erfaring. Deltagerne var fordelt slik på kjønn.

Gruppe 1
M1= Mann fag - Ola
M2=Mann fag - Nils
M3= Mann erfaring – Espen
K1= Kvinne fag – Kari
K2= Kvinne fag-Mari
K3= Kvinne erfaring – Liv
MODERATOR K4 = Kvinne fag - Tone
Gruppe 2 som gruppe 1
+ K5 = Kvinne erfaring – Silje

3.3.3 Intervjuguiden

Selv om en har en intervjuguide med noen hovedspørsmål og momenter til videre oppfølging og utdypning, er det naturlig å la gruppemedlemmene få mulighet til å på virke fokuseringen i forløpet av en flerstegs-fokusgruppe hevder Hummelvold (2011). I og med at samtalen strekker seg over flere møter, blir ikke alle spørsmålene behandlet på første møte, men dekkes slik som samtalen utvikler seg i løpet av forskningsperioden

Intervjuguiden inneholdt tre temaer og tre underspørsmål til hvert tema. Jeg benyttet meg i noe grad av denne, men opplevde i stor grad at noen temaer engasjerte og var enklere å prate om enn andre. Temaene i intervjuguiden var formulert slik: Arbeidsprosesser, gruppeledelse og egen recovery prosess.

Begge fokusgruppene ble holdt i collegets egne lokaler, i november og i januar. I forkant hadde jeg skriftlig og muntlig informert om hva det innebar å delta i en fokusgruppe, og temaene for samtalen. Intervjuguiden ble sendt til deltakerne i forkant sammen med og informasjon om studien og samtykkeerklæringen. Samtykkeerklæringen ble signert oppstart. Alle deltakerne ble værende i fokusgruppene og ingen har trukket seg i etterkant.

Den første fokusgruppesamtalen var knyttet til at det også var juleavslutning på Colleet. Samtalen varte 1 time og samtalen fløt lett. De hadde selv ønsket som utgangspunkt å prate om arbeidsprosessen i utvikling av kursene og oppstarten av recovery college, og så fikk jeg være til stede og knytte spørsmål til selve samskappings-prosessen. Jeg opplevde at det var rom for at mine spørsmål skulle bli tatt med, og noen av deltakerne opplevdes også forberedt. Intervjuguiden var sendt ut på forhånd, så selv om jeg ofte ikke spurte spørsmål direkte, tok de selv ansvar for å prate om det de syntes var viktig knyttet til mitt tema.

Fokusgruppe nummer 2, som varte i 1 t og 20 min. startet jeg med en oppsummering av forrige møte og hvilke ønsker jeg hadde for dette møte. Det var lettere å styre samtalen ut ifra intervjuguiden i dette møte, men jeg opplevde at det å være tilbaketrukket gjorde at deltakerne tok ordet på egen hånd. Jeg syntes det var viktig for å få tak i deres kunnskap, synspunkt og erfaringer de verdsatte. Jeg opplevde at flere stilte spørsmål til andre deltakere når de ønsket å få utdypet temaer. Eller når de ønsket meddeltakeres opplevelse eller meninger om ulike saker som var tema.

Som del av masterstudien deltok jeg også på flere av colleges kurs og temadager, og også en regional nettverkssamling i mai for lignende colleger i Haugesund Dessuten fikk jeg bruke et kontor på colleget for å skrive på oppgaven utover våren. Jeg formulerte det slik i et notat: «Fra jeg ble invitert med på Regional nettverk samling i mai 2019 ble jeg ivaretatt. Her fikk jeg kunnskapsgrunnlaget på recovery tenkningen og hvordan recovery college og recovery orienterte tjenester ble drevet omkring i landet. Etter dette første møte var jeg en hyppig

gjest på recovery colleget. Både for samarbeidsmøter rundt oppgaven, men også som ett oppholdssted der jeg kunne arbeide og få innspill. Jeg deltok på kurs, foredrag og en ny regional nettverkssamling. Jeg kan ikke huske at jeg noen gang har følt meg så inkludert noe sted tidligere».

3.4 Analyse

3.4.1 Transkribering - Fra dialog til tekst

Jeg hadde lydopptak av begge gruppene og har transkribert lydopptakene selv. Først lyttet jeg gjennom opptakene, kun for å lytte. For å kunne bevare anonymiteten ble alt skrevet på bokmål og ikke dialekt. Det gikk fint for meg å gjenkjenne personer og stemningen da jeg selv hadde møtt deltakerne tidligere på nettverksmøter, kurs og foredrag. Det transkriberte ble totalt 30 sider. Etter transkribering av den første fokusgruppen skrev jeg deretter en oppsummering i tråd med prinsippet om flerstegsfokusgruppe (Hummelvoll, 2011).

Oppsummeringen deltes inn i 4 temaer; prosessen, samskaping, kunnskap og miljøet som kom frem og som ble innledning til den neste fokusgruppen. Denne ble også komprimert etter veiledning, videre hadde jeg notert en samling «honnør-ord» knyttet til samskaping som jeg ønsket at gruppen skulle utdype. Hovedpunktene i oppsummeringen av første fokusgruppe var knyttet til selve arbeidsprosessen, hvordan de forsøker å trekke in erfaringskunnskapen, fagpersonenes rolle både i prosjektgruppa og som kursdeltakere og hvordan kursdeltakerne også bidro til å reflektere over samskapingen. Det var noe utfordrende å skrive denne oppsummeringen, men en begynnelse til neste fokusgruppe. Fokusgruppe to ble gjennomført på samme måte. Først lytting, transkribering og deretter en oppsummering.

Hovedpunkter i oppsummering to utdypet nærmere samskappingsprosessen i prosjektgruppa, hva det betyr for erfaringsmedarbeidere å ha rollemodeller og samtidig hvordan erfaringskunnskap delt i kursene vekker folk. Det reflekteres over betydning av et fast sted til colleget og til slutt reflekterer deltakerne lenge om hva som er styrken ved colleget i forhold til tradisjonell psykiatri.

Kvalitativ data taler ikke for seg selv, men må tolkes. Ved å tolke teksten setter man den inn i større rammer eller sammenhenger, og ser på hvilke konsekvenser analysen og konklusjoner har fått og for å svare på problemstillingen. Ved å organisere data etter tema, reduserer og systematiserer en dataene for så og analyserer og tolke. Analysen var allerede i gang da jeg var ute i feltet. I første trinn ble jeg fortrolig med teksten, deretter vurderte jeg hvilken analytisk tilnærming som var mest hensiktsmessig. Med dette som utgangspunkt ble mitt valg Tema-analytisk tilnærming (Thagaard, 2018) med en induktiv tilnærming. Jeg rettet oppmerksomheten mot undertemaer og hovedtemaer i teksten som kunne være med å svare på problemstillingen min. Disse utforsket jeg ved å sammenligne temaer på tvers av dataene - «cross – sectional analysis», for på denne måten kunne gå i dybden. De første spørsmålene jeg stilte var Hva og Hvordan. Hvorfor blir først relevant når jeg har utviklet forståelsen hovedtemaene. Kritikken av temasesentrert analyse er at temaer kan bli løsrevet fra den konteksten det opprinnelig ble presentert i, derfor er de også viktig å gå tilbake til konteksten for temaet (Thagaard, 2018).

Jeg oppdaget tidlig i analysen at dette ikke var en lineær prosess der man beveget seg fremover fra en fase til neste. Det var mer en prosess der jeg hoppet frem og tilbake i de ulike fasene (Braun & Clark, 2006 s. 86). Etter første fokusgruppe startet jeg mot fase 1 hvor jeg gjorde meg kjent med dataen. I fase 2 starter koding av all data (Braun & Clark, 2006, s. 88). Etter å ha gjennomført begge fokusgrupper startet jeg koding ved å benytte meg da av post-it lapper i ulike farger for å identifisere ulike fragmenter i teksten. I dataprogrammet markerte jeg ord eller halve setninger der jeg i fritekst kunne skrive hva og hvordan jeg tenkte.

Da jeg kategoriserte teksten strukturerte jeg emner gjennom meningsfortetning som er en måte å forkorte uttalelser til kortere formuleringer. Den videre meningsfortolkning strekker seg utover struktureringen, med mål om en dypere og mer kritisk fortolkning av teksten. Hensikten er å oppdage meningsstrukturer og betydningsrelasjoner som ikke fremtrer umiddelbart i teksten (Kvale & Brinkmann, 2015).

I fase 3, sorterte jeg koder inn i ulike mulige temaer. Jeg klippet ut utsagn fra deltakerne og plasserte disse under temaer i ett nytt dokument. Jeg hadde i denne fasen min problemstilling og forskningsspørsmål liggende fremfor meg. Jeg oppdaget at temaene ble

store og måtte i flere omganger lage undergrupper til de store temaene. I fase 4 revurderte jeg temaene. Her opplevde jeg at temaene var noe annet enn det jeg først hadde beskrevet. I fase 4 var jeg også mye innom fase 3. Jeg måtte gjennomgå de ulike temaene for å kontrollere at dataen underbygget de temaene jeg hadde laget. Jeg laget meg nå en tabell med hovedtema, undertema og utdrag fra dataen. Dataen var nå betydelig komprimert og lettere å se hva som passet inn under de ulike temaene.

Fase 5, ifølge Braun & Clark (2006), dreier seg om å identifisere og navngi de ulike temaene. Det er her viktig å «identifisere essensen av det temaet handler om» s. 92. En avgjør også hvilke aspekter dataene fanger opp i temaer, og identifiserer fortellingen som hvert tema forteller. Jeg opplevde at i denne fasen hoppet jeg mellom fase 4 og 5 ved å flytte sitater og undertemaer til andre temaer. Det kunne da oppstå ny forståelse av hovedtemaer. Det oppstod en struktur og et hierarki av de ulike temaer. Så starter fase 6, den siste fasen hvor jeg skriver frem den tematiske analysen. Hensikten er å overbevise lesere at dataene som er analysert har en gyldighet som den fortjener. Ved å bruke eksempler og sitater fra dataen vil dette synliggjøre hva man beskriver. For å vise til en grundig analyse skal historiene ha en dypere forståelse enn kun en beskrivelse av dataen (Braun & Clark, 2006 s. 93).

Datamaterialet som fremkom som deltagerstyrte refleksjoner i to fokusgruppesamtaler er kodet etter tematisk analyse i deskriptive temaer som følger prosessen med å etablere colleget og drifte det. Nedenfor er en oversikt over begreper jeg har valgt å løfte frem i resultatpresentasjonen, jeg har knyttet de til prosessen deltagerne har vært igjennom.

1.Samskapingen i arbeidsprosessen på colleget	Det er noe helt annet Hva betyr det å kombinere begge rollene? Vi bytter på roller
2. Samskapingen i arbeidet med å skape kurs	Læring og innsikt gjennom erfarings formidlers pedagogiske kjennetegn Nye perspektiver på fagrollen og erfaringsrollen

	<p>Samskapingen kan bli ødelagt</p> <p>Eierskap til stedet – å oppleve tilhørighet</p>
<p>3 Refleksjon av samskaping i gjennomføring av kurs</p>	<p>Å se de opplever håp</p> <p>Når folk med egenerfaring deler - så løftes blikket</p> <p>Vi er jo ett kurs- vi driver ikke terapi</p> <p>Fagfolk må dele</p>
<p>4. Deltakernes oppsummering og læring av samskaping</p>	<p>Å være en gruppe med skapende kraft</p> <p>Veier som krysses – lærerik reise med noen som alltid går foran</p> <p>Samskaping er ikke prinsippet om 50-50</p> <p>Colleget som den tredje vei</p>

3.5 Forskningsetiske vurderinger

Forskningsetikk beskrives som normer og verdier som er standard for god vitenskapelig praksis. I et forskningsprosjekt skal forskeren både sikre samfunnsforskningens integritet og kunnskapen som produseres skal inneholde pålitelige og gyldige data som kan overføres i ulik grad. Tre etiske prinsipper som fremstår som sentrale i kvalitativ forskning er informert samtykke, konfidensialitet og å hindre skade ved å delta i undersøkelsen (Thagaard 2018). Prinsippene inngår i forskningsetiske retningslinjer i Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (Kvale & Brinkmann, 2014). Prosjektet er godkjent og innmeldt hos NSD med referansenummer 514777. Datamateriale er ikke basert på sensitive personopplysninger. Informasjon innhentet i intervjuer inneholder indirekte personopplysninger slik som kjønn, alder, utdanning osv. Fordi jeg har kontaktadressen til deltagerne og at innhentede opplysninger skal behandles og oppbevares ved bruk av lydopptak og datamaskin, ble studien meldt og godkjent hos Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste.

Informert samtykke fra deltakerne ble innhentet i samsvar med godkjenningen fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Alle deltakerne samtykket skriftlig og undertegnet erklæringen før selve intervjuet. Informert samtykke innebærer at deltakerne ble informert om hva forskningsprosjektet gikk ut på. Dessuten om frivilligheten ved å delta og muligheten til å trekke seg uten begrunnelse. De fikk informasjon om konfidensialitet og ivaretagelse av anonymitet. Navnet til informantene ble anonymisert allerede i transkriberingsprosessen. Det samme gjelder eventuell tredje person som berøres, som ble fjernet i transkriberingen. Forskeren har ansvar for å oppbevare opptak og skriftlig materiale på en forsvarlig måte (Kvale & Brinkmann, 2014). Dette informerte jeg deltakerne om og arbeidet med å ivareta personsikkerheten til mine deltakere. Innhentet datamateriale vil bli slettet etter at prosjektet er ferdig og masteroppgaven er ferdigstilt.

Det tredje etiske prinsippet å unngå skade handlet om hvordan jeg best mulig kunne ivareta deltakerne i intervjusituasjonen og i bearbeidelsesprosessen av den innhentede informasjonen. Det innebar også en sensitivitet for om deltakerne viste ubehag underveis i intervjuet, og om det var nødvendig med temaskifte eller en liten pause. Mine intervjupersoner sa de opplevde det interessant å delta i fokusgruppen. Disse refleksjonene berører det Kvale & Brinkmann (2015) påpeker som viktige hensyn å ta for å unngå at deltakerne utsettes for skader ved å delta.

3.5.1 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Kvalitet i forskningen handler om hvordan deltakerne og andre forskere kan vurdere resultater og fremgangsmåte i forskningsprosjektet, fremstår prosessene troverdig? Forskningsprosjektets kvalitet og troverdighet knyttes til tre prinsipper: reliabilitet, validitet og overførbarhet (Thagaard, 2018).

Reliabilitet handler om nøyaktighet og transparens i hvordan jeg har gått frem i datainnsamlingen og hvordan dataene er bearbeidet. Jeg har beskrevet mine teoretiske perspektiver; hvordan min rolle i fokussamtalene på Colleget utviklet seg. Jeg har forsøkt å være konkret i beskrivelse av analysemetode og måten jeg har valgt å presentere resultatene. Min rolle som moderator er synliggjort, samtidig så ble jeg også delvis en del av miljøet på Colleget som kan ha farget mine tolkninger. Jeg har forsøkt å unngå å stille

ledende spørsmål. Ledende spørsmål kan påvirke svaret og dermed motvirke reliabiliteten i forskningsprosjektet (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg har forsøkt å møte deltakernes fortellinger utforskende for å få frem deres erfaringer, og forsøkt å sjekke at jeg har forstått dem rett. Dyptgående beskrivelser styrker reliabiliteten mens overflatiske uttalelser svekker (Thagaard, 2018). Jeg kunne stilt flere oppklarende spørsmål eller fordypende spørsmål i fokussamtalene, samtidig var samtalen også spesifikt deltagerstyrt. Reliabilitet styrkes også ved at flere forskere diskutere beslutningene i prosessen, dette har jeg gjort med mine veiledere.

Det å skape en trygg ramme under intervjuene har betydning for hvor mye informasjon deltakerne faktisk gir. Min bakgrunn som psykiatrisk sykepleier kan ha bidratt til trygghet, men enda mer sentralt tenker jeg det var at jeg ble kjent i miljøet på colleget. en styrke at jeg kjenner praktisk vernefaglig arbeid og er vernepleier selv. Og at jeg på den måten kan bedre forstå deltakerne og sette deres opplevelser og erfaringer i sammenheng.

Validitet handler om gyldighet av tolkningene som er gjort i forskningsprosjektet. Jeg har forsøkt å være «teoretisk gjennomskiktig», i å beskrive det teoretiske utgangspunktet som har vært mitt grunnlag for analyse, og analyseprosessen og tolkning. Validitet styrkes ved kritisk gjennomgang av analysen (Thagaard, 2018), altså ved å vise at metoden som er benyttet og spørsmålene som er stilt, gir et tilstrekkelig datamateriale til at problemstillingen og forskningsspørsmålene blir belyst. Det er flere innganger til mitt datamateriale, min tolkning har som utgangspunkt teoretiske og verdimeslige perspektiver slik jeg har beskrevet dem. Andre vil se andre forhold med en annen tilnærming. Kvale & Brinkmann (2015) påpeker viktigheten av å kontrollere gyldigheten ved kritisk å gjennomgå analyser og fortolkninger for å utvide forståelsen av funnene og motvirke en snever fortolkning. Jeg har forsøkt å gjøre dette i min resultatpresentasjon og drøftingsdel i samarbeid med veiledere.

Overførbarhet begrunnes ut fra tolkningen av resultatene og ikke beskrivelser fra datamateriale. Derfor stiller jeg spørsmål om den tolkningen jeg har utviklet gir ny innsikt og kan bli brukt i andre sammenhenger enn mitt utgangspunkt. For at kunnskap skal kunne deles med andre, er overførbarhet en forutsetning (Thagaard, 2018; Malterud, 2017). Resultatene i denne studien er basert på to fokusgruppesamtaler innenfor et avgrenset

tidsrom i et nytt collegemiljø i Norge. Temaer i analysen om samskapingen av Colleget støttes av tidligere britisk forskning slik jeg ha beskrevet den, og kan være kunnskap som også kan være utgangspunkt for å forske på andre recovery college i Norge og lignende arbeid. Et sterkere datagrunnlag vil være nødvendig for å si noe grundigere om overførbarehet. Videre viser jeg til metodediskusjon til slutt i oppgaven.

4 Resultater - hva forteller deltakerne om samskaping i colleget?

I denne resultatdelen presenteres prosjektgruppas refleksjoner over sentrale temaer i samskapingen av colleget. Resultatene er presentert knyttet til de ulike fasene i etablering av colleget. I avsnitt 4.1) samskaping i arbeidsprosessen på colleget og 4.2) samskaping i arbeidet med å skape kurs og 4.3) samskaping i gjennomføring av kurs og 4.4) deltakernes oppsummering og læring av samskaping.

4.1 Samskapingen i arbeidsprosessen på colleget

Resultatene viser at deltakerne var i en prosess med å starte et recovery college og etablering av samskaping. Da spesielt i oppstarten hvor man skulle finne sin plass og vei i prosjektet. Første del inneholder refleksjoner rundt dette.

«Dette er noe helt annerledes»

Prosjektgruppa reflekterer over planleggingsfasen i selve kurskapingen og viser til utfordringer og styrker i prosessen. De kunne gjort ting i en annen rekkefølge for eksempel besøkt Nottingham tidligere. Videre opplever prosjektgruppa at de kunne brukt mere tid på utforming av kurset og mindre på prosesser med begrepsavklaringer, for eksempel når det gjelder CHIME elementene, erfaring og fagrollen og studentrollen. Samtidig ser de at å bruke tid på prosessen var sentralt. Deltakerne opplevde det som en viktig og nødvendig prosess. Avklaring av begreper var nødvendige på tross av at tidsskjemaet sprakk.

Deltakerne beskriver også kurs-skapningen med et sterkt emosjonelt engasjement i termer både av glede og usikkerhet. Prosessen ble gjentagende ganger beskrevet som spennende. Samtidig blir også usikkerheten formulert; «å begynne på bar bakke i å finne ut av hvilken vei vi skulle gå» (Ola/fag).

Arbeidsgruppen var deltakere i et nystartet prosjekt og dette var med på å prege prosessen. Det at det var nytt og ingen hadde laget et norsk recovery college tidligere var utfordrende i

seg selv. Utfordringene ble ifølge deltakere ikke at man skulle samarbeide mellom fag og erfaring, men rammer og retningslinjer rundt hva som var forventet av et college.

Hva betyr det å kombinere begge rollene?

Samtidig – stiller deltakerne kontinuerlig spørsmålet - og må ha det åpent: «Hva er egentlig samskaping og intensjonene med colleget?» Deltakerne reflektere over at dette er noe annerledes. Å kombinere fag og erfaring med levd liv er noe som skiller dette arbeidet fra alt annet. En femte deltaker som har arbeidet i mange år med mere tradisjonell arbeidsdeling mellom miljøterapeuter og erfaringskonsulenter opplever her at; «dette er helt topp, å utnytte de ulike kompetansene sammen på denne nye måten». (Kari/fag). En deltaker beskriver det slik:

For meg så har det vært som å gå i blinde i en trapp uten å vite hvor neste trappetrinn var. For jeg har aldri gjort dette før. Jeg har jobbet som erfaringskonsulent tidligere med direkte oppfølging av personer og dette er noe helt annet (Espen/erfaring).

Når deltakerne med ulike bakgrunner skaper kurs sammen, slik jeg har beskrevet tidligere i oppgaven, hvor både erfaring med CHIME, betydning av felleskap, håp, identitet, mening og empowerment og teoretiske perspektiver ble likestilt på samme linje. Opplevelsen til deltakerne var da at det skjedde noe nytt.

«Vi bytter på roller»

Studien viser at deltakerne reflekter mye over at bruk av teoretisk kunnskap kommer både fra de med fag og de med erfaringsbakgrunn og at begge rollene også eier erfaringskunnskap og fag kunnskap. Deltakeren reflektere over at mennesker med erfaringskunnskap har tillært seg mye teori og at mennesker med fagkunnskap alltid vil bære sin egen erfaring. Der vekslet dialogen mellom fag og erfaring og samskapingen kan tolkes som en dynamisk prosess som oppstod i situasjonen. Ved å være uenige utviklet kunnskapen seg i samskapingen.

Det som jeg tenker vi gjør i samskapingen er å gå utover tradisjonelle roller som pasient, bruker, ansatt, fagperson, behandler, oppfølger. Det vi

gjør er å bryte på disse rollene når vi møtes som formidlere. Som lærere møtes vi i andre roller, og det er jo også utfordrende (Ola/fag).

Resultatet fra studien viser at samskaping oppstår i å bytte på roller og inkludere all ulik kunnskap slik at den tilfaller alle. På denne måten reflekterer deltakerne over kunnskapsbegrepet og teori kommer også fra den som har erfaringskompetanse. I kursene deler de som nevnt opp med teori bolker og så erfaringsutveksling, «fag» og «erfaring». Samtidig presiserer en deltaker at de bør gå utover disse begrepene og også bruke begrepene «teori og praksis». Både er det slik at kursledere med erfaringsbakgrunn også underviser- og leder dialog med teoretiske begreper, og som følge av dette beskriver resultatene at teori kommer fra den som har fagutdannelse og fra de som ikke har den. Deltakerne viser til rollebytter og rollemiks.

Jeg tenke spesielt på samspillet mellom deg Kari og Silje der du Kari har brukt masse av erfaring fra ditt liv som fagperson. Så skillet går ikke der, det har vært en miks av teori og erfaring fra begge sider, i større og mindre grad. Og slik må det jo selvfølgelig være, for hva betyr det at fag og erfaring møtes. Det er jo folk som møtes (Ola/fag).

Her viser man til en dimensjon som ligger under uansett om en har en profesjonsrolle eller erfaringskompetanserolle. En fellesmenneskelig dimensjon slik den uttrykkes i «det er jo folk som møtes» (Ola/fag).

4.2 Samskaping I arbeidet med skaping av kurs

Her beskriver man deltakernes opplevelse av å skape kurs sammen med ulike mennesker med fag og erfarings, roller og kunnskap.

Læring og innsikt gjennom erfarings formidlers pedagogiske kjennetegn

Samspillet mellom fag og erfaring utvikler seg i utviklingen av kurs. Deltakerne er alle veldig sensitive på hvordan erfaringskunnskapen presenteres og tas vare på.

To av deltakerne reflektere runde deres prosess i utviklingen av kurs. Hva som hadde hjulpet i en bedringsprosess og arbeidet med å avgrense og spisse erfaringsbeskrivelsene til sin

egen historie, hva som var innenfor eller utenfor temaet var viktige elementer i skapning av kurs. «Det er det som er utfordrende, for veldig plutselig får vi et dypt innblikk i alt du har gått gjennom» (Nils/fag). Den andre deltaker respondere og er enig og beskriver også at det kan være vanskelig å avgrense og plukke ut erfaringslementer «når alt henger i sammen, å finne det øyeblikket, den støtten som var viktig, for det er jo komplekst – det handler jo om hele livet egentlig» (Liv/erfaring).

Prosjektgruppa reflekter videre over det å bruke egen erfaring, slik det kom frem ovenfor. Det er en form for balansering av sårbarhet som kommer frem. Slik det kommer frem i utsagnet «det gjør ingenting å gå tilbake i det». (Liv/erfaring). I en forståelse viser deltakerne med egenerfaring at det ikke gjør vondt, det gjør ingenting å gå tilbake i tidligere livserfaringer «Jeg er egentlig ferdig med den, så da gjør det ingenting Så det går helt greit å snakke om det. Å pirke i det» (Liv/erfaring).

Igjen kommer det frem en dialog i samspillet mellom deltakerne som viser usikkerhet og sensitivitet i det å snakke om hverandres liv. Deltakerne opplevde at man raskt ble personlige og nære. Bevisstheten rundt dette og dialogen var med på å bevare god samskaping. Fagerpersoner benyttet kontroll-spørsmål som «går dette greit?» og «Hva tenker du her?», og et viktig aspekt var at menneskene med erfaringskunnskapen var ferdig med sin historie.

Samskapingen kan bli ødelagt

Deltakerne beskriver at å komme seg raskt inn i en livshistorie er sensitivt og vanskelig. En kommer nært andre raskt og det å skulle komprimere den andres erfaring, finne essensen, som jo også handler om deltakernes identitet. En deltaker beskriver hvordan hans fagrolle kan gjøre det unødvendig komplekst.

Når du jobber profesjonelt med mennesker så har du lang tid, du har innsikt, du har primært tema, du har mange rundt deg og vi reflekterer sammen over roller. Nå har vi bare dialogen som skal utkrystallisere dette «noe». En ting er når jeg gjør det profesjonelt, men følte du at det var en ok tilnærming? for vi pirker jo i din livshistorie (Nils/fag).

Her viser man til en usikkerhet i det å gå utenfor profesjonsrollen, at det på en måte er øyeblikk er som ne helt nytt. En form for sensitivitet kommer til syne, men som er sentral for den dialogiske samskapingen i både kursplanlegging og kurslevering

Dersom erfaringsmedarbeideren ikke var ferdig med historien kunne det lett skjære seg. For å få frem et poeng i erfaringskunnskapen måtte man plukke ut temaer uten å gå for mye i detaljer. Man måtte komprimere og finne essensen i historien. Det var da et stort behov for «bremseklosser» i arbeidsgruppen. Alle deltakerne var enige i at å bruke seg selv som inspirasjonskilde var svært viktig. Effekten av gjenkjennelse, forbilder, helter og noen å se opp til er uunnværlig i erfaringskunnskapen.

Bruke seg selv som inspirasjonskilde det tror jeg er ekstremt viktig. Du sier dette med å ha noen å se opp til. Jeg tror det ligge enormt mye der og at det er alternative veier. Men være tydelig på at det ikke er veien for alle, men det er veien for meg og det er veien for ganske mange (Nils/fag).

Resultatene viser at ved ikke å ha en justerbar samskaping som inneholder anerkjennelse av kunnskap, formidlingsevne og godt samspill kunne samskapingen i situasjonen bli utfordret dersom en balanse ikke var til stede.

Jeg syns jo at der er et kjempegodt eksempel på når man møtes med to forskjellige bakgrunner. For det var jo egentlig din pedagogiske (fag) evner og alt av erfaring der som var nyttig kunnskap her som skulle matche et liv. For det var veldig mye., Du kunne være ordrik og ha masse tekst, men dette kan gjøre oss usikre. For har du en tekst som du skal gi veiledning, man møter på en måte en livshistorie. Så da kan man lett gjøre feil og det øyeblikket av samskaping bli ødelagt om man blir oppfattet som ufin eller korrigerende eller at det ikke er godt nok (Ola/fag).

Nye perspektiver på fagrollen og erfaringsrollen

Mike Slade beskriver fire oppgaver i Recovery. En deltaker forteller hun lagde en fortelling ut fra disse og egen erfaring under kurspresentasjon. Det å kunne bruke disse teoripunktene har økt bevissthet på egen historie forteller hun. En har fått jobbet seg gjennom sin egen

historie og med å knytte egen teori til egen erfaring opplevdes som nyttig. Å utvide forståelsen med en teori bidro til et bredere perspektiv over ting.

Det er en forskjell på oss som har valgt en yrkesretning, at man har måtte jobbe oss inn i det. Mens dere som har levd et liv og skal jobbe dere ut av det. Det er morsomt når disse veiene krysses. Det synes jeg er interessant (Ola/fag).

Dynamikken under kurskaping og samlevering utvikler og nyansere fag og erfaringsrollen. For prosjektledere og kursledere med fagbakgrunn ble arbeidet med colleget en styrket opplevelse av viktighet av å jobbe både med erfaringsmedarbeidere og fagfolk. En deltaker beskriver en opplevelse av likeverd og reflektere over det hun opplever som utfordrende holdninger i praksis:

Jeg har jo hele veien tatt meg selv i egne holdninger og tanker - som jeg måtte legge fra meg. Jeg har oppdaget at jeg var ganske trangsynt. Jeg får nye holdninger og blir ømtålig for tradisjonell sykdomsorientert psykiatri. Jeg har gått inn med åpent sinn og opplever ikke negativt her. Og om det har vært uenigheter så har det vært rom for å kunne si det, og diskutere ting uten at det har vært noe ubehag i det. Det har blitt respektert fra alle, jeg føler at fag og erfaring blir respektert (Liv/erfaring).

Det som har holdt meg i gang i jobben i mange år det er nettopp det møte med folk som har egenerfaring og selve samarbeidet, det har jeg har en veldig respekt for. Jeg opplever det er lurt å samarbeide med folk med egenerfaring, for jeg lærer noe nytt. Det har vært berikende og jeg får forsterket respekten for folk med egenerfaring og hvordan de bruker den. Jeg har et tettere samarbeid med Espen og vil si det samme om det. I går beskrev jeg en følelse av stolthet i forhold til kveldsforedraget, jeg er stolt av at jeg er på en plass der Liv er en av mine samarbeidspartnere (Ola/fag).

Deltakerne beskriver i produksjonen av kurs og samarbeidet i arbeidsgruppen opplevdes likeverdige. En hadde ikke opplevd noe oss/de tenkning. Grunnen til dette begrunnet deltakerne med at mennesker med egenerfaring var kommet et stykke på vei. En måtte ha et greit forhold til sin historie. Mange hadde opplevd «hårsåre» mennesker som var ute etter å «ta» fagpersoner. Både fag og erfaring beskriver utvikling av egne roller mot mer likeverd, å ikke oppleve «oss-dem». En form for maktutjevning i definisjonsmakt beskrives, men på en måte presenteres fortsatt fag og erfaring som binære forhold.

Eierskap til stedet – Å oppleve tilhørighet

Kurslederne opplever at arbeidet er «mer enn jobb». Det å oppleve eierskap til stedet for kursledere er en sentral del av samskapingen av kursene og kurslevering. «Jeg har vel også sagt at jeg føler Recovery colleget er litt mitt også. Ikke bare deres» (Mari/fag).

Dialogen i samskapingen og kursledelsen og det å oppleve eierskap til stedet fremmer samskapingen. Samtidig viser prosjektdeltagerne at dette også leder til egenutvikling – det er som en positiv spiraleffekt

Jeg synes det er veldig koselig å komme her og møte gjengen, å ha diskusjoner og refleksjoner. Jeg merker i denne her prosessen, at jeg utvikler tanker og ideer om min egen vei, hvor jeg vil gå videre. Jeg kjenner jeg at helle mer mot college tankegangen enn tradisjonelle tilnærminger. Dette hjelper meg mye i forhold til veien videre for egen del (Liv/erfaring).

Felles kursledelse styrker samskapingen. Den foregår som nevnt både ved fortsatt refleksjon over erfarings – og fagrollen, gjennom eierskapet til de fysiske omgivelsene til colleget, og også i møte med studentene – kursdeltagerne. Og denne samskapingen styrker også igjen eierskapet til stedet – college lokalitetene.

En har arbeidet med å skape gode praktiske og fysiske omgivelser. Kunst, maling, pynt og servering har bidratt til samskaping. Dette viser betydning av stedet – «rommet». Samtidig er stedet, rommet også noe de vil dele med flere – de har et mål om at flere skal få eierskap til stedet og kursene. Prosjektleder på colleget Ola/fag var ansatt i en 100% stilling og brukte mye tid på drift, men hadde ønsket mer tid til felles refleksjon. Han ytret ønske om at arbeidsgruppen kunne møtes ofte til refleksjoner. Dette ville da bidra i samskapings

prosessen. En var også opptatt av mer involvering av studenten og fornying av stemmer og roller. Deltakeren så på det som skummelt å bli for personavhengig; «Jo flere vi kan få som kan kalle det sitt-jo flere kursdeltakere som kan være en del av det, jo bedre er det» (Nils/fag).

4.3 Refleksjoner av samskaping i gjennomføring av kurs

Deltakernes refleksjoner av opplevelsene i det å gjennomføre kurs og opplevelser av kursdeltakere. Samspillet mellom fag og erfaring utvikles også i selve undervisningen/kursleveringen, som en videreutvikling av kurskapingen.

Å se at deltagerne opplever håp

Deltakerne setter pris på hvordan studenter takker når andre har delt av egenerfaring. Det at noen forteller hvor tøft man har hatt det, men nå stå frem og være et levende eksempel på at ting kan endre seg og en kan få et godt liv er inspirerende. Teorien er noe man kan tilegne seg hvor som helst, men «dette» egenerfaringen er hva det handler om. Deltakerne reflekter over en av recovery verdien som er håp og hvordan bringe dette frem i kursene.

Vi hadde en deltager med erfaring som var veldig stille og rolig og gjorde ikke så mye ute av seg. Han takket oss, tok oss i hånden og takket oss begge to for et godt kurs, det varmer. Selv om han ikke var veldig synlig i kurset. Da tenker jeg at han fått noe utav kurset som var viktig for han. Han var den eneste som takket og tok oss i hånden (Mari/fag).

Menneskene med egenerfaring var også en inspirasjon til fagfolk da hverdagen ofte var preget av å ikke strekke til og at endringer skjedde langsomt. Det var med på å skape håp og tro på at ting kunne endre seg til det bedre. Når noen forteller hvor tøft ting har vært og står som ett levende eksempel på at ting kan forandre seg er tilbakemeldingene at dette gir sterkt inntrykk på mennesker. Det å oppleve at folk har kommet videre og fått ett godt liv.

Når folk med egenerfaring deler- så løftes blikket

Å ivareta mangfoldet i deltagergruppa var presisert av alle i prosjektgruppa, og når deltakere med erfaring deler så engasjere det alle. En deltaker som bidro som observatør under et kurs har sett endringer på deltakere underveis. En student skulle velge et kort som sa noe om CHIME verdiene. Studenten fikk en bekreftelse på at hun var på riktig vei. Studenten startet å gråte, men forble taus ellers under kurset. En ble usikker på om hun ville komme igjen, men studenten fullførte kurset. På de siste samlingene var hun aktiv og smilende. Når mennesker med egenerfaring deler løftes blikket var observert under flere samlinger. Det å være en inspirasjon, en retning videre om håp og tro på at ting kan bli bedre. Det er fantastisk å oppleve.

Samskapingen utvikles også i refleksjon over kursene som er gjennomført – eller er i planlegging. Det første kurset de hadde handlet om recoverystøtte.

«En del av det som ble delt i fra salen, - det var alt ifra noen som hadde funnet svaret i buddhisme til andre som hadde ransaket sine verdier. Når de begynner å dele hva var det som fungerte for meg av de som er i salen, da har vi lykket, det er veldig spennende» (Mari/fag).

«Vi er jo et kurs, vi driver ikke med terapi»

Når deling av egenerfaring både fra fagfolk og folk med erfaring var aktive på kursene ble det verdsatt stort av deltakerne og hos studentene. Samtidig var det også viktig å ivareta student som slet særlig – og kanskje gikk langt utenfor kursrammen. En situasjon under et av kursene var at en student tok opp mye av tiden til å fremme sitt synspunkt, som også opplevdes litt utenfor tema. Fagfolk ble observert himlende med øyne. Det ble gitt direkte tilbakemelding til studenten som opplevde dette greit.

Samtidig erfarte kursledere at de hadde litt forskjellig praksis når det gjelder dette med å sette grenser – og at dette krevde en ny samskappingsprosess i prosjektgruppa; og å ivareta deltaker i kursets pauser. «Vi er jo et kurs, vi driver ikke terapi. Samtidig vil vi ta hensyn til den enkelte. Men vi gjør ikke dette på en terapeutisk måte, men på en menneskeverdig måte.» (Ola/fag). Resultatene viste at fagpersoner kunne oppleves mindre direkte og være mindre konkrete i sine tilnærminger, mens mennesker med erfaringskunnskap var mer direkte i fremtoning og ved beslutninger. «Jeg kan bli litt tvilende og famlende, men du skar

litt igjennom. Det tror jeg kanskje har med at jeg tenker for mye som fagperson, tar hensyn, vi er opplært i det. Du ser lettere løsninger, dette er godt, sånn er vi.» (Ola/fag). Det va viktig for deltakerne å påpeke at man skulle tillate psykisk sykdom hos mennesker med annerledes uttrykk eller tanker. På denne måten ivaretok man likeverd. «På den andre siden, det er veldig fort gjort å tenke at fagfolk ikke forstår brukerne. Men veldig mange brukere er fullstendig pakket i piggråd om alt som lukter av behandlere eller medisiner eller tilbud.» (Nils/fag). Ved å bevisstgjøre dette, spørre seg selv er det kunnskap, holdninger, meg eller systemet gjør det dette mer interessant. En deltaker beskriver det med at man skuler litt over hverandre ut ifra de erfaringer man har. Ved å jobbe tettere sammen er man kommet litt nærmere hverandre.

Fagfolk må dele

En av deltakerne opplever at det største potensialet med kursene er å «få tak i fagfolk og holdninger» (Ola/fag). Fagfolk er usikre på sin rolle, vi merker det når vi får spørsmål fra fagfolk. Det at man kommer som likeverdig og at det forventes at man deler, de har mer å gå på der. Fagfolk må dele, ikke bare av erfaring som fagperson, men fra sitt liv. Vi snakker jo om liv her når vi snakker om recovery og recovery prosesser, selvtillit og selvfølelse. Det er et potensial til å lokke fagfolk til å kjenne på innstillinger til å lære og dele ut ifra en selv.

En deltaker med erfaring bekrefter dette; « ... Jeg har følt lenge – generelt- at det har vært oss og de, men når jeg har møtt miljøpersonale som deler personlige erfaringer betyr det mye for meg. Når de sier «Ja jeg vet hvordan det er å ha angst fordi jeg har selv» (Liv/erfaring). Når du erfarer slike nære relasjoner med miljøterapeuter, er dette med på å ta vekk det skillet - at du føler at du bare er et problem og at det kun er du som det er noe galt med. Det har vært veldig nyttig når en behandler forteller om personlige opplevelser. En kan oppleve større forståelse og ved at en person kan relatere seg. Ved å vise mer åpenhet blant fagpersoner, kan man vise at alle har utfordringer i livet. Det bidrar også til å forebygge egenstigma.

Alle deltakeren reflekterte over at det var fagpersoner som delte minst. Historier fortalt under kursene bifalt eller støttet fagfolk i mindre grad. Fagfolk ble opplevd mindre tolerante for saker som ble delt. De ble ikke opplevd negative men små signaler gjennom

kroppsspråket ved å vri seg på stolen eller himle med øynene ble registrert. Det ble stilt spørsmål rundt holdninger til fagfolk.

Alle de tre kursene som var gjennomført i forkant av fokusgruppene opplevdes for prosjektgruppa å være helt forskjellige i følelse, selv om temaet var det samme, om det var deltagerne, som deler eller ikke, som farger temaet og opplevelsen. I forhold til intensjonen med at fagfolk også skulle bidra. Inntrykket er at fagfolkene «sitter – og venter litt». Er det fordi de vil være forsiktige og ikke involvere seg for mye? Og når fagfolk deler så er det fag og ikke erfaring. De er ikke så vant til denne nye settingen-recovery college. Men for deltakerne er det viktig at fagfolkene også deler personlig erfaring:

Prosjektgruppa reflekterer videre over «ubalansen mellom fag og erfaring stemmer». Er fagfolk utrygge, de har ikke denne nye rollen å bevege seg i mellomrommet? I et undervisnings tema hadde prosjektgruppa undervisning for rene faggrupper. Opplevelsen da var at fagfolk var mer trygge blant sine egne og flinkere til å komme med egenerfaring. I kursene bare for fagfolk deler de personlige erfaringer. En deltaker reflektere slik:

Det jeg lurer på er om de som sitter i salen føler at de må velge side. Om jeg sitter som fagperson, svarer jeg nå som fagperson eller på vegne av de med erfaringer av personlige ting? Jeg lurer på om det kan være et hinder. For om jeg skulle sittede i et rom, slik som dette, som en erfaren leder som har jobbet mange år med psykiatri, - og får spørsmål hvor jeg skal svare personlig, - og så et spørsmål hvor jeg skal svare som leder og fagansvarlig. Er det vanskelig å hoppe mellom rollene? Jeg er ikke sikkert, men jeg ser for meg at jeg selv kunne tenkt sånn (Nils/fag).

Som nevnt, deltakerne spør om erfaringsstemmene tar for mye plass under kursene? På en måte fortsettes «oss- de» diskusjonen hos deltakerne. Noen ganger tenker deltakerne at erfaringsstemmene må si noe slik at det ikke blir pinlig stillhet. Eller er det slik at prosjektgruppa selv setter opp et «skille mellom fag og erfaring»? Kursplanleggingen tok jo utgangspunkt i «Liv» og Livar» en som er i recovery og en som gir recovery støtte, og at den som gir recoverystøtte er en fagperson. En deltaker forteller det er lurt i en recovery setting å dele fra eget liv. Det behøver ikke å handle om hvordan komme seg fra store psykiske vansker, men handler om å snakke om eget liv og meningen med livet

Mening er jo noe alle har, om de har utfordringer eller ei, - alle har håp og drømmer. Saker vi mestrer og ikke mestrer. Det er viktig å normalisere dette. (...). Da blir det et mindre skille. Man må ikke passe inn i noen boks for å ha drømmer eller tro eller utfordringer eller ikke (Liv/erfaring).

4.4 Deltakernes oppsummering og læring av samskaping

I siste del av resultatene kommer refleksjon fra deltakeren om colleget og samskaping som oppleves viktige elementer å ta med seg videre.

Å være en gruppe «med skapende kraft» - fordi du opplever at målet tilhører deg

Flere i prosjektgruppa beskriver betydningen av felleskapet i gruppa som, og å ha et ett felles mål. Dette er momenter som skaper endring. Deltakerne beskriver dynamikken som oppstår i gruppa, «det er kjekt når du setter sammen en gruppe mennesker som ikke bare ha en del erfaring, om det er fag eller erfaringskompetanse, men som også har en skapende kraft». (Nils/fag). Gruppa sammenligner seg med erfaringer de har hatt med grupper som ikke har gjennomføringskraft, det blir i stedet et «snakkeforum». På colleget opplevde deltakerne at her diskuter gruppa seg frem, setter det i sving og får et resultat. Samskaping i danning av kurs sammenlignes med brukervedvirkning. Erfaringen man har med brukervedvirkning er at man deltar og påvirker i deler av prosessen mens andre fullfører. I kurskapingen på colleget oppleves målet tydeligere – det skal skapes et kurs. «Dette er noe man får, når man klarer å etablere en felles målsetting og felleskap om målet. Det er lettere å få gjennomført fordi du føler det tilhører deg» (Silje/erfaring).

Om veier som krysses – lærerike reiser med noen som alltid går foran

Prosjektgruppa viser til betydningen av å møte ulike folk som er på sine egne reiser i recovery, noen har akkurat startet og noen er lengre på vei, det er lærerikt. «Jeg har alltid hatt noen som går foran meg, de er heltene i min historie – de har vært viktige for min recoveryprosess. Jeg hatt noen å strekke meg etter, som har vist meg vei.» (Espen/erfaring). På denne måten beskriver de hvordan de lærer av hverandre, uavhengig av hvor de er i prosessen. Det er en pågående dynamikk mellom prosjektgruppa, kurslederne og

studentene. Det finnes inspirasjon i at mennesker har kommet seg videre og mange har «helter» i egen historie.

Ola beskriver hvordan veier krysset med Espen. Som administrator har Ola/fag glede av å møte Espen som erfaringskonsulent «Jeg som administrator gjør ofte saker vanskeligere enn de er – og så kommer du som erfaringskonsulent plutselig med enkle oppklarende løsninger. Jeg går meg bort i en slags faglighet» (Ola/fag). Det andre temaet som også bekymrer administratoren, er hvordan bevare likeverdet mellom fag og erfaring. Som administrator har vedkommende mye erfaring med prosjektutvikling – hvordan unngå å overkjøre deltagerne? Vedkommende stiller seg spørsmålet – hva betyr likeverd i praksis?

Samskaping er ikke prinsippet om 50 – 50%

Prosjektgruppa beskriver komplementaritet som det som kjennetegner samskaping. I dette ligger det også et nytt syn på hva som er gyldig kunnskap. En deltaker legger vekt på at samskaping ikke er halvparten fag og erfaring, eller som to personer alltid skal bidra med halvparten hver. Men man utfyller hverandre – en er god på prosjekt og en på noe annet. Samskapingen oppstår når man fyller disse ulike rollene og anerkjenner at den andre er bedre på noe annet enn det en selv er god på, dette kan sees som et premiss. Samskaping handler om at «dette prinsippet blir anerkjent og respektert begge veier».

Det er veldig vanskelig å få det til å fungere når alle skal ha like mye å si om alt alltid. Vi bruker det folk er best til, og med dette skaper «noe» i fellesskap. Om en har bidratt 70 % og den andre 30 %, det er ikke det som teller (Silje/erfaring).

Deltakerne snakker om en anerkjennende komplementaritet. Innehadde man kunnskap var det åpenhet og rom for andres innspill. Det var ikke kun ett fåtall som hadde «alt vete», klokskapen på alt. Det var slike ytringer som utfordret deltakerne kunnskapsbegrepet og hva som er gyldig kunnskap. Det handler om å utnytte kompetanse. Alle er forskjellige og da må man bruke hverandre på ulike måter. Å være like beskrev deltakerne som det motsatte av samskaping. Implisitt argumenterte prosjektgruppa for et mangfoldbegrep som inkluderer ulike kunnskapsbegreper, fag, brukere og erfaringskunnskap.

Colleget den tredje vei

Deltakerne identitetsutvikling skje i en prosess hvor de setter deres arbeid opp mot det de beskriver som tradisjonell psykiatri. De beskriver samskaping som å lage rom for begge kunnskapene. Om en hører på undervisning på Schizofrenidagene der en fagperson forteller om sine funn, så blir det veldig fagteoretisk. På den andre siden når jeg snakker med «We shall overcome», så er de «grusomt aggressive mot alt som er i nærheten av psykiatrisk behandling».

Av og til treffer du den ene leiren og av og til den andre leiren, - men det er interessant når vi åpner opp for spørsmålet- og en tredje måte å se på det kan være dette. Til og med en fjerde måte kan ha betydning. Om vi åpner og har en videre innsyn i forhold til en tematikk, da blir det interessant. Det er ikke slik den ene leiren har rett og den andre leiren har feil, men sannheten ligger oftest et sted midt imellom (Nils/fag).

De pedagogiske perspektivene som colleget representerer, er en «åpnende praksis». Colleet åpner for nye syn på hvilken kunnskap som gjelder. All kunnskapen og kompetansen er like gyldig. Det behøver ikke bety at alle er like fornøyde. Målet er å gi og ta, men erfaringskunnskap og fagkunnskap skal ha like mange stemmer på vektskålen

Å inkludere erfaringskompetansen på lik linje er det som «åpner». Deltakerne reflekterte over at man med erfaringskunnskapen gikk inn og fortalte hva som fungerte for meg i en situasjon. Fagfolk derimot presentere ofte en oppskrift basert på evidensbasert forskning. Erfaringskunnskapen gir en inspirasjon til en ny tilnærming enn «oppskriften» fra fagfolk.

Det tradisjonelle kunnskapsbegrepet er her utfordret på en måte som gir håp;

Det er viktig å fortelle hva som fungerer for meg. Noen kan si, «jeg klarte å bli rusfri med å erstatte det med knallhard fysisk trening». Ok, kanskje ikke knallhard fysisk trening fungerer for alle, men det fungerte for meg. Så dette med å bruke seg selv som inspirasjonskilde det tror jeg er ekstremt viktig. – dette er også en følelse av håp - sentralt i CHIME. Det handler om å ha noen å se opp til. Jeg tror det ligger enormt mye i forbilder og at det er alternative veier. Men vi må være tydelig på at det ikke er veien for alle, men det er veien for meg og det er veien for ganske mange (Nils/fag).

4.5 Oppsummering

Min problemstilling var formulert som følger: «Hva kjennetegner samproduksjon prosesser i etablering av et Recovery College?»

Videre hadde jeg formulert fire forskningsspørsmål:

1. Hvordan beskriver deltakerne samskaping?
2. Hvordan beskrive deltakerne erfaringskunnskap og hva kjennetegner erfaringskunnskap i utvikling av kurs?
3. Hvordan beskriver deltakerne profesjonskunnskap og hva kjennetegner profesjonsrollen?
4. Hvilke forståelser av medborgerskap kan tolkes i studien?

I resultatdelens beskrivelse vises samskaping som en sirkulær prosess i alle fasene i collegedriften. Dette viser seg i deltakernes beskrivelse både i selve kurskapingen, kursgjennomføring og kontinuerlige gjennom egne refleksjon. Omdreiningspunktene i deltakernes beskrivelser og refleksjoner er knyttet til rolleopløsning /rollebyting, begge parter ble sett på som likeverdige, en forskyvning i ledelse og makt, skiller ble utvisket, alle ble hørt, ingen forskjeller. Resultatene viste økt søkelys på erfaringskunnskapen, den ble ikke opplevde som allemannseie, den hadde tyngde. Erfaringskunnskapen omfattet ikke hverdagslige prat, men dagligdagse hendelser som hadde mening og viste til en unik dybde og forståelse som var spesiell. Deltakerne formidlet et nytt perspektiv på hva som er gyldig og nyttig kunnskap. Det innebar at teori som enerådige forklaringskunnskap sank noe i verdi. Teorien er i dagens samfunn lett å tilnærme seg, teori økte i verdi i kontakt med erfaringskunnskapen. Teorien satt sammen med erfaringskunnskapen fikk mer dybde og bredde og ble opplevd mer relaterbar og virksom, lokal og menneskelig nær.

Videre vil jeg drøfte hva disse momentene i samskaping nærmere består av:

- A. Forskyvninger i grunnleggende perspektiver. På vei mot en ny profesjonalitet?
- B. En enda sterkere kunnskaps arena for folk med erfaringskompetanse -mer likeverdige
- C. Hvordan støttes samskapingen av de 8 grunnleggende prinsipper for Recovery collegene
- D. Hva kjennetegner samskaping på colleget?

E. Colleget som medborgerskapsutviklende praksis

5 Diskusjonsdel

På hvilken måte opplever deltakerne samskaping i prosessen med colleget, i skaping av kurs og gjennomføring av kurs? Og på hvilken måte kan man forstå teori på medborgerskap i denne sammenhengen?

5.1 Forskyvninger i grunnleggende perspektiver

5.1.1 På vei mot en ny profesjonalitet?

Gjennom fokusgruppesamtalen utforsker deltagerne hvordan en ny fagrolle kan være. Fokusgruppedeltakere med fagbakgrunn opplever det berikende å jobbe likeverdig med erfaringskunnskap; de ser også egne begrensinger. Videre ønsker de også mer av fagpersoner som deltar på kursene.

Som det har kommet frem er samskaping mellom folk med personlig og profesjonell praksis et sentralt element av recovery college. Dette betyr at tradisjonelle perspektiver på profesjonsrollen som å opprettholde distanse; og være eier av den «egentlige kunnskapen» i form av et hegemonisk kunnskapssyn og definisjons makt oppløses.

Ved å erkjenne mangel på kunnskap forlater man rollen som faglig autoritet Johansen (2018). Ved å lytte til pasientens utfordringer og ressurser kan man hjelpe og beskytte i ulike sammenhenger. To nøkkelementer i den nye profesjonsrollen er gjensidighet og engasjement Topor (2007). Ser man på likheter mellom den profesjonelle og pasienten likestilles man er med på å skape gjensidighet. I min studie var det et eksempel på dette da en tidligere pasient hadde opplevd at en profesjonell hadde åpent fortalt om egne utfordringer. Når en behandler forteller om egen tilkortkommenhet oppleves dette lærerikt, åpenbart og mer pålitelig enn behandlingsplaner Topor (2007). Når personer med profesjoner søker å støtte blir «klient» og dermed et objekt og kasus og til og med kanskje et individ med «avvik». Slik fjerner man seg fra individet som subjekt slik Ekeland (2011, 2021) beskriver dette. Kommunikasjon er et verktøy i seg selv som skaper bedring og fremmer helse (Ekeland, 2007). Kommunikasjon er med på å skape en likeverdig og gjensidig dialog. Ved å bruke teoretiske perspektiver og erkjennelser fra egne erfaringer kan man

konstruere en felles grunn for å forstå erfaringer Baklien (2017). I fokusgruppen var det dette som ble forsket på i de ulike prosessene de hadde gjennomgått. Studien hadde et ønske om hvordan de konkret gjorde dette eller hva som skjedde, men ble ofte som en beskriver av at det var dette som hende og det hende i alle disse ulike sammenhengende. Å sette ord på ting kan starte en bevegelse i menneskers liv som kan føre til bedring Baklien (2017). Et eksempel fra studien var da den ene deltakeren hadde gjennom teori fått satt ord på sin erfaringskunnskap. Dette hadde bidratt til å skape en bevegelse hos henne selv.

Fokusgruppemedlemmene adresserer utfordringene som en profesjonalisering kan medføre. Fagfolkene i prosjektgruppa viser glede og meningsfullhet ved å balansere sitt eget språk med erfaringskompetansespråket – og at det skjer noe nytt da. Samtidig er de også svært sensitive for sitt eget språk- om det kan ødelegge samskapingen.

Videre viser fagrollene i prosjektgruppa til at de hadde ønsket mer deling fra fagfolk i kursene, og lurer på om fagfolk der er mer utrygge og at det er vanskelig å forlate profesjonsidentiteten. Dalgarno & Oates (2018), gjennomførte semistrukturerte intervjuer med åtte klinikere som har samprodusert og samleverte recovery colleger en workshop sammen med erfaringsmedarbeidere, kurslærere med erfaringskompetanse i England. Klinikere opplevde dette som samarbeid på en ny måte og at den utdanningsmessige konteksten var avgjørende. De opplevde at de ulike rollene i større grad ble utvisket og tilnærmingen mindre akademisk. De opplevde en mer flat struktur og mindre hierarki mellom de ansatte. De beskrev det som at personen med fagutdanning, erfaringsmedarbeider og studentene opplevde seg som likemenn. Deltakerne i studien beskrev også endringer i gruppedynamikken hvor alle ble deltakere, og etablerte roller som behandler og pasient ikke lenger var til stede. Samtidig opplevde de også en form for indre konflikt når de i noen sammenhenger skulle være fagpersoner og i andre sammenheng være likemenn. Det kan tenkes at enkelte fagpersoner på colleget i Norge også har slike opplevelser og at det gjør det noe vanskeligere å dele egen erfaring. Samtidig viste studien til Dalgarno & Oates (2018) at deltakernes opplevelse av den positive effekten av samskaping de opplevde på colleget gjorde at de også begynte med samskaping i andre deler av arbeidet sitt.

I Dalgarno & Oates studie fra 2019 intervjuet de psykiatriske sykepleier på et annet college. Her beskrev deltagerne at de opplevde det å samskape en workshop som en vanskelig prøve, men også som en positiv smeltedigel (crucible). Det var særlig den strukturerte samskapingen av kurs som ble sett på som sentral, og også det å være åpne for dynamikken hele tiden – hver workshop var forskjellig. Samtidig måtte de være åpne for å være i ubehaget, men også tørre å utfordre hverandre og være uenige både som kursleder, og også ovenfor studenter.

Resultatene fra studien viser at fagpersoner viste også denne form for sensitivitet til kollegaene med erfaringsbakgrunn, og var også redd for å ødelegge øyeblikk av samskaping. En norsk studie av recoverykurslederes erfaringer med samskaping viser også denne utviklingen av en ny form for fagroller- profesjonalitet. Kristin Ådnøy Eriksen & Ellen Vea Storesund (2019) I nøkkelen er likeverd – Recoverykursleiere sin erfaring med samskaping, intervjuet kursledere i et kurs om recoverystøtte, men som altså ikke var i en collegesetting. For fagpersonene var det å uvant å ikke ha den tradisjonelle terapeutiske tilnærmingen. «Jeg må være bevisst på å være passiv, ikke gi råd eller mene noe om hva som er viktig for den andre, eller hvordan han eller hun skal komme dit». Ådnøy Eriksen og Vea Storesund beskriver det som at det ikke er den teoretiske kunnskapen som viktigst, det var sentralt at kurslederne med fag også gikk inn i personlige og utfordrende prosesser. De beskrev hovedfunnene sine i termer av «Å ta av seg masken», «Å se ting fra et annet ståsted», «Å være tydelig og fleksibel» og «Å involvere ved å gi ansvar». En kursleder beskriver det slik «Det er ikke noe lettvin, det er viktig å bruke tid på å gjøre stoffet til sitt eget. Og ikke minst jobbe med å finne språk som stemmer med recoverytenkning. Og samarbeidet mellom kurslederne skal fungere. Det krever god planlegging» (Eriksen & Storesund, 2019, 243). På denne måte utvikler kurslederne en likeverderfaring som grunnlag for samskapingsprosesser. Likeverd oppstår når kursleder samarbeider og er like i status. Kursledere og kursdeltakere bidrar på lik linje.

Normbrytende aktivitet

Som det har kommet frem av fokusgruppeintervjuene utfordrer Recovery college modellen den tradisjonelle forståelsen av at det er de profesjonelle som har den viktigste kunnskapen og kompetansen. Profesjonelle og personer med egenerfaring lærer sammen, og slik blir det

tydelig at ingen har monopol på sannheten (Ådnøy Eriksen & Veia Storesund, 2019, med ref til Meddings, Mc Gregor, Roeg & Sheperd 2015). Læringen i sammen, slik fokusgruppedeltakerne gjør, handler om å bli klar over og ta i bruk egne ressurser, å få støtte i utforskning av personlige muligheter og ferdigheter, å oppdage og jobbe mot mål og drømmer og finne egne løsninger.

Dette utfordrer forståelsen av hva som er den profesjonelles rolle og krever stor oppmerksomhet på verdier. Det har lenge vært oppmerksomhet på at det kan være behov for «en annen profesjonalitet». Det å være profesjonell inkluderer da blant annet å gå inn i gjensidige relasjoner og motta noe i møte med pasienten (Topor, 2014). Det ser ut til at mikro- bekræftelser, små uventede gester og handlinger som bekrefter, er sentralt (Topor et al 2018). Ådnøy Eriksen & Veia Storesund, 2019 viser til Skatvedt (2017) som skriver om «normbrytende aktivitet» som kan sette partene på samme nivå. Kommunikasjon som treffer følelsen, kan bli oppfattet som autentisk og tillitsvekkende (Skatvedt, 2017). Profesjonalitet kan da innebære å være i relasjoner der personene gjensidig påvirker hverandre, og som fører til endring både hos klienter og helsearbeidere (Ådnøy Eriksen, Arman, Davidson, Sundfør & Karlsson, 2013, Hovland, 2011).

Resultatene i studien viser at deltakerne arbeidet hele tiden med maktbalansen hvor deltakerne med fagbakgrunn på en måte også strevde med å legge til side sin autoritet og åpne opp. Denne prosessen kan der og da og på lengre sikt endre maktbalansen slik det også er beskrevet i britiske studier av Recovery college (Mc Gregor, Repper & Brown 2014) Når en deltar i samskapings prosesser der en produserer, fasiliterer og lærer, skaper en mening basert på informasjon og erfaringer fra alle som deltar. Det er den utdanningsmessige konteksten med klasserommet eller workshoppen som bakteppe som gjør dette mulig. Og slik fokusgruppedeltakerne forsøker, er det viktig å legge til rette slik at alle kan delta (Ådnøy Eriksen & Veia Storesund, 2019 med ref til McGregor et al 2014).

En annen profesjonalitet, en endring av kunnskapssyn er det Ekeland (2021, s.15) viser til som nødvendig for å nærme seg subjektet, det erfarende subjektet. Slik fokusgruppedeltakerne reflekter over sin egen samskaping av kurs med erfaring og fagbakgrunn kan Recovery colleget være et utgangspunkt for en ny profesjonalitet.

Kurskaperne med fag bakgrunn vise hvordan de setter pris på å jobbe komplementært, samtidig synliggjøres at fagrollen fortsatt er begrenset slik den kommer frem i kursene.

Resultatene fra studien viser at kompetansekomplementaritet er sentralt. Dette er ett av de syv handlingsfelt for oppdrift i tykk samskaping, beskrevet som «Å arbeide med flere kompetanser samtidig» (Lundgaard Andersen et al 2018). Forfatterne viser til at læringsbegrepet er nøkkelen, læringen foregår ved å kombinere ulike typer kunnskap, innsikt og ferdigheter. Kunnskap som et individuelt fenomen sees på i samskapende sosial innovasjon som et sosialt fenomen. Ved å ha kunnskap og ferdighet til å gjøre endringer må det i tillegg finnes ønske om å gjennomføre det i handling, holdninger og vilje til endring (Lundgaard Andersen, Kobro, m. flere, 2018, 70-83).

5.2 En sterkere kunnskaps arena hos folk med erfaringskompetanse -mer likeverdig

Erfaringskunnskapen og kompetansen hos deltakerne med egenerfaring er det sentrale omdreiningspunktet i deltakernes egne refleksjoner over Colleget. Det er erfaringskompetansen som skaper Colleget. Når erfaringsdelingen foregår i kursplanlegging og kursgjennomføring så løftes samtalen. Å gi en så tydelig plass til erfaringskompetansen løser opp de tradisjonelle fortellingen om «oss -dem».

Deltakerne med erfaringsbakgrunn viste tydelig at de opplever og verdsetter det å bidra på lik linje både i arbeidsgruppa og som kursledere, samtidig som noen opplever dette som noe nytt og annerledes i forhold til for eksempel å arbeide som erfaringskonsulent. På en måte er det den forsøksvise endringen av fagrollen og verdsetting av erfaringskompetansen som gjør dette mulig. Samtidig spiller kursledere med erfaringsbakgrunn en vært sentral rolle i kursleveringen slik det kom frem i fokusgruppesamtalene. Det er som om denne arenaen setter erfaringskompetansen i spill -både i møte mellom kursledere og studenter og i samspillet mellom erfaring og fag.

Zabel, Donegan, Lawrence & French (2016) studie med fokusgruppe av kursdeltagere viser hvordan kursdeltagere verdsetter å ha kursledere med egenerfaring. Deltakerne i studien la

vekt på betydningen av personlige fortellingen fra lederne om deres recoveryreise. Dette gav håp og optimisme til deltakerne.

Resultater fra studien viste at deltakerne utfordret også ideen om hvem som eier «teorien». Deres bruk av analytiske perspektiver sammen med egenerfaring skape en ny kunnskap som også kursdeltagerne erfarer, slik det kom frem i intervjuene. Fokusgruppedeltakerne med egen erfaring er hoveddrivkraften i samsillet om å skape ny kunnskap relevant for kursdeltagerne. Samtidig utfordret de ideen om at 50% erfaring, + 50% fag er den ene balansen. Det er deres erfaringskunnskap og erfaringskompetanse som den kommer frem, om det «bare» er 10% så endres fortellingen, og ny kunnskap skapes. Samtidig vektla de også at om erfaringskunnskapen også knyttes til kompetanse i å formidle den så styrker dette formidlingen både innad i prosjektgruppa og i kurslevering. Dette viser også Åkerblom, Agdal og Haakseth (2020) i sin studie.

Når erfaringskunnskapen og kompetansen settes i spill med fagkunnskap på lik linje gyldiggjøres erfaringskunnskapen og den formidles og spres, slik Ekeland viser til «Å gis posisjon som subjekt innebærer å bli tilkjent kompetanse og forutsetninger for å kunne gjøre egne valg, ta ansvar, ha ønsker og intensjoner og dømmekraft i forhold til egne handlinger, kapasiteter som er konstituerende for det å være menneske» (2011, s14.). På denne måten styrkes også Recoverykapitalen både hos fokusgruppemedlemmene og studentene (Klevan et al 2018); nettverk og varige felleskap styrkes, identitetskapitalen styrkes ved å gis utviklingsmuligheter og personlig kapital i form av selvtillit og selvfølelse styrkes. Når erfaringskompetansen settes i spill økes ressursene både til deltagerne med erfaringskompetanse, fagrollene og studentene.

Sentralt er det å ha et eget sted, et lokale, som også er en av grunnprinsippene i colleget. Et sted som ikke er en helseinstitusjon og muliggjør å også imøtegå bekymringen til Slade om at psykisk sykdom er blitt en oppslukende identitet (Slade et al 2017, s.3). Ved å koble Recovery colleget til andre kamper for makt innenfor samfunnet gjennom sosiale bevegelser slik som det norske colleget gjør gjennom lokalsamfunnsdeltagelse og invitasjoner. På denne måten kan recovery-tilnærming i Colleet knyttes til grunnleggende endringer i maktposisjoner, og er dermed knyttet til andre former for identitets politikk (Slade 2009).

Gyldiggjøring av erfaringskunnskap

Utdanningskonteksten, prinsippet om samskaping i alle ledd og at alle er i recoveryprosesser både for de i fagrolle og erfaringsrolle skaper en ny plattform for gyldiggjøring av subjektets erfaring. Ådnøy Eriksen og Veia Storesund (2019) viser til at fordi det er den som er i recovery som er subjektet, kan recoveryorientert praksis aldri «standardiseres». Recovery er ikke noe de profesjonelle kan gjøre for personen, og hva som er den beste måten å støtte recovery på, varierer fra person til person (med ref til Slade 2017). Mangfoldet av erfaringskunnskap og erfaringskompetanse slik erfaringsmedarbeider på Recovery colleget synliggjør åpner opp for en mangfoldig forståelse av recoveryprossene, både innad i prosjektgruppa og i møte med student på kursene.

Det er erfaringsmedarbeiderne som også «dytter» på maktbalansen, opphavet til de endringene som Recovery colleget kan bidra til. I studier av recovery collegene i England vises det til at arbeidsmetoden fører til endring i maktbalansen (Mc Gregor, repper & Brown 2014). Når en deltar i samskapings prosesser der en produserer, fasiliterer og lærer, skaper en mening basert på informasjon og erfaringer fra alle som deltar. Det er i prosessen i klasserommet at dette blir mulig, og at det er viktig å legge til rette slik at alle kan delta (McGregor et al 2014).

Ådnøy Eriksen og Veia Storesund (2019) viser til studier (Zabel, Donegan, Lawrence og French 2016. Crowther et al 2018) som fant at når de ansatte skapte noe sammen med klientene oppsto nye relasjoner. Dette førte til endrede oppfatninger av klienter og til at ansatte selv ble mere engasjerte og motiverte i jobben. Erfaringsmedarbeiderne som ansatte i Recovery colleget engasjerer seg sammen med fagpersonen i nye samspill med studentene som også virker tilbake på kurslederne. Som Ådnøy Eriksen og Veia Storesund (2019) oppsummerer, kan en si at samskapingsprosesser kan bidra til endringer i maktbalansen i forhold til å definere hva som er gyldig kunnskap. Det utfordrer også etablerte rolleforståelser i forhold til hvem som er til hjelp for hvem.

Dette viser tilbake på recovery som en sosial prosess (Borg & Karlsson, 2017). Nye tjenstedesign, som Recovery College – som ikke er «tjenester» i tradisjonell forstand (Ekeland, 2021) har fokus på å skape sosiale sammenhenger som muliggjør at

subjektiviteten til både lærere og studenter blir uttrykt i felleskap, som en form for av gjensidig avhengighet og legger ytterligere en plattform for likeverd. På denne måten kan verdsetting av erfaringskompetansen på Recovery colleget bidra til en kunnskapsmessig riktigere tjenesteprofil (Arre i Ekeland, 2011), med et økt fokus på aktørenes erfaring.

Fasiliteringskompetanse

Samspeillet mellom kursledere med erfaringsbakgrunn og fagbakgrunn på Colleget kan utvikle en ny rolle for den profesjonelle (forstått som den nye rollen personer med erfaringskompetanse går inn, og tradisjonelt), beskrevet som fasilitator. Den miljøterapeutiske tankegangen er endret til å se profesjonalitet som fasilitering. Ådnøy Eriksen og Veia Storesund (2019) viser til at en annen profesjonalitet handler om å kjenne seg selv, dele makten til å definere og være villig til å dele privilegiet det er å få være til hjelp for andre. Det er behov for fasiliteringskompetanse - kompetanse på det å være til stede og tilrettelegge for prosesser, men ikke å ta kontroll eller bestemme retning, å balansere mellom struktur og frihet. Å hjelpe andre til å håndtere en prosess, uten at en selv trenger å være direkte involvert, og en del av fasiliteringskompetansen er å legge til rette for at den eller de en er fasilitator for, utvikler autonomi i sin utvikling. En samarbeidende tilnærming (Solem og Hermunstgård, 2015), der fasilitator deler makten til å bestemme og lar deltakerne være med å utforme prosessen, ikke skilt mellom erfaring og fag. Samskapingen i kurset skjer der og da, og det er viktig at kurslederne ikke har ferdige svar. Glede over å bidra til og å være vitne til vekst hos andre blir noe som gir mening og håp hos alle på tvers av kompetanse.

5.3 Hvordan støttes samskapingen av de 8 grunnleggende prinsipper for Recovery collegene

I Perkins, Repper, Rinaldi & Brown (2012) studie om hvordan implementere recovery gjennom organisasjonmessige endringer «Recovery through organisation changes» beskriver de som nevnt åtte prinsipper som er nødvendig for å implementere et recovery college, som styrker muligheten til å omdanne både tjenester og liv slik de formulere det. Prinsippene er 1. viktigheten av samskaping; 2. en fysisk base med klasserom; 3. å jobbe i en utdanningsmodell; 4. at colleget er åpent for alle – også fagpersoner, venner og andre

interesserte; 5. tilbyr en personlig veileder; 6. er ikke erstatning for vanlig behandling; 7. ikke en erstatning til vanlige utdanninger; 8. evne til refleksjon.

Resultatene i denne studien slik deltakere forteller frem sine samskapings-prosesser er det tydelig at samskapingen er sentralt - fra planlegging til gjennomføring og evaluering. Jeg har ikke data på hvordan samskaping ser ut i praksis, men slik deltakerne forteller viser de en tydelig intensjon. Som det også kom frem i intervjuene synes det å ha et fast velkomment lokale å være sentralt, et sted man føler seg hjemme og slik som en fokusgruppedeltaker beskrev det, «det er litt mitt», og at det er for alle. Det er litt utydelig for meg hvordan collegeprinsippene uttrykkes, samt dette med en personlig veileder.

Fokusgruppemedlemmene er tydelige på at de ikke arbeider med terapi, men hva de tenker om annen utdanningstilbud omtales ikke i fokusgruppeintervjuene. Recoveryprinsippene slik de er uttrykt gjennom tilhørighet, håp, identitet, mening og Empowerment er synlige i intervjuene.

Slik intervjupersonen forteller frem samarbeidet; at det er mulig å være uenig (selv om jeg ikke vet hvordan alle erfare det) - gleden av å være sammen, hvordan de lærer av hverandre, at de blir venner og beriker hverandre viser tilbake til hovedelementer i Relasjonell recovery og Åpne dialoger hvordan dialogisitet er et utgangspunkt. Borg & Karlsson (2017) viser til hvordan recoverybevegelsen tidligere hadde en opprørstilnærming med søkelys på å endre sosiale forhold. Men med den eldre definisjonen av Bill Anthony fra 1993, ble recovery en intrapsykisk prosess. Borg & Karlsson (2017, s.117) viser til at definisjonen må forstås i sin kulturelle og historiske kontekst. Recovery angår alle deltakeren sin samfunnsdeltakelse og medborgerskap. Et faktum er at sosiale forhold forskningsmessig er en av de viktigste prediktorene når det gjelder psykisk helse (Price -Robertson mfl. 2016), må recoveryprosesser knyttes til sosiale kontekster og samfunnsforhold- slik også Slade (2017) viser til. Borg & Karlsson (2017) viser til utviklingen av begrepet Relasjonell Recovery som utviklet seg på 90 tallet hvor recovery beskrives som relasjonelle, dialogiske og samarbeidende praksiser. Sammen med Seikkula & Arnkil (2013) begrep om Åpne Dialoger – som fremhever hvordan vi hele tiden inngår i sosiale relasjoner og sosiale samspill, og å ha slike åpne dialoger indre, ytre og møtet med indre og ytre dialoger er grunnlaget for en relasjonell recovery.

«Dialogisitet forutsetter at jeg lar meg bevege av den andres uttrykk. Disse skaper inntrykk hos meg som igjen skaper uttrykk, som i sin tur skaper inntrykk hos den andre. Slik fortsetter det i en uendelig spiral av gjensidige og uttrykk og inntrykk, en dialogisk polyfyni» (Borg & Karlsson, 2017, s. 121). Dialogisitet er ikke en metode, men heller en innstilling, en holdning, en måte å være på overfor andre mennesker. Nærværet av den andre muliggjør historien og fortelleren (Borg & Karlsson 2017, s.122, Borg & Topor (2007). Borg og Karlsson (2017, s. 124), viser til utviklingen av reflekterende team som en måte å praktisere dialogisitet. Det innebærer å invitere alle deltakerne i en samtale til å fortelle sin historie, bytte mellom posisjoner hvor man snakker og lytter og gi respons. Like viktig i denne tilnærmingen er at fagpersoner tilkjenner sine følelser og tanker mens alle deltakere hører på, i dette så endre også fagpersonene seg, «de snakket vennligere» til deltakere og hverandre. Dette blir beskrevet som et etiske imperativ; snakke med, ikke om. Det fører også til andre roller for fagpersonene som må tørre å være i usikkerhet, de er ikke lenger eksperter, fagbasertmonolog erstattes med likeverdige samarbeid og dialog (Borg & Karlsson 2017, s. 132). Prosessene i fokusgruppesamtalene og samarbeidet de viser til i planlegging og gjennomføring av kurs – har denne tonen av Åpen Dialog og Relasjonell Recovery perspektiver. En nærmere undersøkelse av dialogene ville kunne utdypet dette.

Disse forskyvninger i fag, erfaring og kunnskap i recovery colleget skjer fordi dette foregår i en utdanningsmessig kontekst. Jeg har lite data på hva studentene erfarte, men det å produsere kurs er et sentralt omdreiningspunkt. Dette arbeidet som tok tid, men ble beskrevet som engasjerende har en sentral verdi.

5.4 Hva kjennetegner samskaping i colleget?

Både Ekeland (2011,2021) og Slade et al (2017) viser til behovet for en kunnskapsmessig riktigere «tjenesteinnretting» med utgangspunktet i subjektet i personen. Torfing et al (2016) har vist til en ny forestilling om styring; New Public Governance hvor samskaping er sentralt. Dette er en samskaping som inkluderer alle aktører; både de offentlige, borgere og private aktører - hvor intensjonen ikke bare er å gi tjenester, men å skape offentlige verdier eller sosiale verdier. På denne måten kan Recovery college beskrives som samskaping på nivå 5 som innebærer at private aktører er involvert – slik Colleet samarbeider både med

borgere i lokalsamfunnet, offentlige tjenester og med private sivilsamfunnsaktører. Resultatene fra studien viser at fokusgruppemedlemmene beskriver empowerment som relasjonell. I en kontekst av samskaping slik Torfing et.al (2016) beskriver, så løftes felleskapet frem. Dette kan øke sjansen for et mere recoveryvennlig lokalsamfunn og samtidig gi profesjonelle en annen rolle som opprettholder motivasjon deres.

Denne fellesverdien, eller det å skape sosiale verdier for lokalsamfunnet kan også knyttes til det behovet Slade (2017) beskriver som å knytte recovery college og recovery til andre aktører enn psykisk helsetjenester. Som del av en sosial bevegelse lik andre frigjøringskamper; at det handler om gjennom en ny kunnskaps plattform å sikre seg en makt som kan viderestyrke mulighet for å skape offentlige verdier. Slade, Oades & Jarden (2017) er også opptatt av hvordan perspektivene til positiv psykologi og velvære perspektivet kan støtte recoveryprinsipper og omvendt. Dette er et tema som må overlates til en annen gang.

Slik fokusgruppemedlemmene skriver seg inn i samskapingen er det klart at de nærmer seg tykk samskaping (Lundgaard Andersen et.al. 2018); Prosessene i Colleget beskrives som likeverdige; det har et varig perspektiv; virksomheten foregår på alle nivåer fra individ – til organisasjon og samfunn; adressere makt og styring og omdefinere roller og relasjoner; en varig produksjonsform frem for invitasjon og har røtter i sosiologi – som medborgerskapstilnærmigen. Fortellingen i fokusgruppene kan også beskrives som «New Disruptive Ideas» (Torfing et al 2016); begreper som rollemiks, «vi bytter på roller», «alle eier teorien» har en form for normbrytende karakter. Lundgaard Andersen (et. al. 2018) beskrivelse av syv handlingsfelt for fremdrift, bla kompetanse-komplementaritetet kunne vært utgangspunkt for en ny studie. På hvilken måte ivaretas likeverdighet; felles målfomulering; kommunikasjon, forankring, tilrettelegging og ressursfokus? De fire verdiene for oppdrift – demokrati, åpenhet kreativitet og ledelse kunne også være målepunkter i nye studier.

Videre forskning ville vist i hvilken grad alle disse komponenten er synlige i Colleget; hvilke barrierer Colleget kan oppleve i samskapingen og særlig hvordan erfaringskunnskapen får rom og på hvilke måter. Sistnevnte kunne videre undersøkes i flere fokusgruppeintervjuer som undersøkte nærmere dialogen mellom «erfaring og fag» - hvor mye erfaring kommer til

og hva den betyr for læringen i gruppa Videre hvordan studentene erfarer kursene, vil være sentralt å undersøke.

5.5 Colleget som medborgerskapsutviklende praksiser

Recoverybevegelsen gav et eksplisitt fokus på å fremme medborgerskap (Slade et. Al, 2017). Både recovery og teorier om medborgerskap omfatter borgernes sosiale, sivile og politiske roller, rettigheter og ansvar (Boje, 2017). Nancy Fraser (2007 i Kojan 2016) viser til at mangler i anerkjennelse og mangler i måter å bli representert på er årsak til urettferdighet som får både økonomiske, kulturelle og politiske konsekvenser. Recovery colleget er en sosial bevegelse som har til hensikt å rette opp i former for urettferdighet knyttet til manglende inkludering og deltagelse (Slade et al 2017). I det norske recovery colleget beskriver jeg hvordan det forsøker å bevege seg i en subjektontologisk retning ved å løfte frem erfaringskunnskap og kompetanse. At erfaringsperspektivet får større plass, kan hindre stigma og selvstigmeprosesser – og rette opp i det som Fraser beskriver som krenkelser, miskjennelse og kulturell dominans - av enkle forestillinger om hva som er «normalt eller ønskelig». Ytringer i fokusgruppesamtalen om å «bytter på roller»; «nå har vi bare dialogen» og «alle eier teorien» er grunnleggende anerkjennelsesprosesser. Arenaen Recovery College gir plass får å endre prosesser av manglende representasjon, som misrepresentasjon og misinnraming Fraser (2007) - å ikke bli inkludert i det hele tatt i beslutningsstrukturer som angår en selv. På denne måten har Recovery colleget mulighet for å være det som Fraser beskriver som transformativ praksis, som fokuserer på grunnleggende frigjørende prosesser; slik som Slade (et al 2017) beskriver som sentrale innsatsområder for å styrke recoveryorientert praksis: 1) støtte personlig definert recovery; 2) å få være i virksomme relasjoner; 3) bli inkludert i en organisasjon og 4) å fremme medborgerskapet. De første tre områdene er i prosess med å bli aktualisert, mens prosesser knyttet til det siste domenet er svak slik Slade et al (2017) beskriver det.

Slik samskapingen foregår i rammene til colleget skrive de seg inn i forskning som knytter recovery til et økt fokus på materielle, sosiale, kulturelle og politiske og økonomiske kontekster, fremfor kun en klinisk recovery. I flere studier knyttes Recovery prosesser med medborgerskapsutviklende praksiser med referanser til (Marshall, 1950) og Isin (2008).

Dette innebærer både grunnleggende forståelse av medborgerskapet sosiale, politiske og sivile dimensjoner, (Marshall, 1950) og medborgerkspa som praksis (Isin, 2008).

Pelletier, Corbiere, Lecomte, Briand, Corrigan, Davidson & Rowe (2015) prøver ut måleskalaer for kriterier for medborgerskap utvikling knyttet til deltagelse i samfunnet, å være en del av felleskapet mm. De prøvde også ut måleskalaer for recoveryprosesser. Dette kan være redskaper i en grundigere analyse av Recovery collegets rolle som medborgerskapsutviklende. Row & Davidson (2016) argumentere for «recovering citizenship» som et begrep og metafor for å gripe den individuelle recoveryprosen innenfor konteksten og målet til et liv i community, et felleskapet som medborgerskapsrammeverket tilbyr . De beskriver «citizenship oriented care» knyttet til de fire R er, og mener at det som står på spill er «Recovering Citizenship»:

Rights, responsibility, roles, resources and relationships that a democratic society makes available to its members through public and institutions, the association life of voluntary organisations, social network and everyday social interaction (2016, s.17).

Quinn, Bromage & Rowe (2019 argumenterer for å ta utgangspunkt i solidarisk medborgerskap. Den norske recovery modellen har som forståelse og er opptatt av å realisere medborgerskap gjennom kollektiv beslutningspåvirkning og kamp. Gjennom en casestudie, (2019, s. 8) viser forfatterne hvordan erfaringsmedarbeidere legger til rette for samfunnsinkludering for sårbare grupper og i samskapende løsninger. De bygger ut det kollektive medborgerskapet slik også samskapingprosesser ved Recovery colleget i Norge har mulighet til.

5.6 Oppsummering og metodiske refleksjoner

- A. Denne studien har kastet søkelys på prosesser av samskaping i et Recovery college slik den fortelles frem av fokusgruppemedlemmene. Vi har sett at de utfordrer profesjonsrollen, løfter frem erfaringskunnskapen og søker måter å fortelle frem erfaring og fag som styrker studentene på colleget. Samtidig har jeg vist til områder for videre forskning.

- B. Gjennom to stegs fokusgruppeintervju har jeg søkt å belyse hvordan samskaping av erfaring og fagkunnskap skaper en ny utdanningsplattform som Recovery College. I etterkant vil jeg her reflekter over mine metodiske grep. Jeg ser jeg kunne forsøkt å ligge tettere på intervjuguiden, samtidig er tostegs metoden en metode som gir stort rom til prosessene i fokusgruppen. Videre kunne et teoretisk perspektiv som så nærmere på dialogen tilført mere kunnskap til datamaterialet.
- C. Flerstegsmodellen Hummelvoll (2011) er ofte praktisert i en kontekst av aksjonsforskning og et handlingsorientert forskningssamarbeid – hvor Colleet også ville ha vært med å tolke og analysere dataene. Fokusgruppemedlemmene ville formelt vært medforskere – som de jo også er. Et tettere samarbeid med Colleet ville gitt nye perspektiver på validiteten i studien.
- D. Hummelvoll (2011) viser at validitetsspørsmål i aksjonsforskning er knyttet til et «høyt nivå av selv-kunnskap, selv-refleksjon og kritikk blant medforskere. Denne tilnærming til kunnskapsdannelse i praksis skjer gjennom en granskings-prosess der deltagerne både er medforskere – hvor de med sin tenkning – og sine avgjørelser bidrar til å skape ideer – utforme og gjennomføre prosjekter og trekke konklusjoner ut fra erfaringene, og medsubjekter som deltar i den virksomhet som studeres (2011,18). Denne rollen har fokusgruppen som medforskere foreløpig ikke fått.
- E. Videre viser Hummelvoll (2011) til at validitet i handlingsorientert forskningssamarbeid hviler på kritisk holdning, bevissthet om egen innflytelse på data og velinformerte vurderinger fra medforskere, også kalt *kritisk subjektivitet*. Det betyr også at man er klar over feilkilder og diskuterer disse når resultatene videreformidles. Mulige feilkilder kan være 1)-press mot konsensus – gruppen kan uttrykke felles forståelse og holdninger når det faktisk eksisterer divergerende oppfatninger, det er derfor viktig å observere om utsagn blir imøtegått, og blir erfaringer møt med nyansering og alternative erfaringer? 2) *Kommunikativ validitet* (Hummelvoll, 2011) handler om i hvilken grad resultatene og konklusjonen fra granskningen gjenkjennes som gyldige av andre som har erfaring med temaet – påstandskunnskap – fra forskningsresultatene - må være avledet fra og rotfestet i deltagernes erfarings og praksiskunnskap.

- F. *Pragmatisk validitet* Thagaard (2018) handler om den nye kunnskapen fører til holdnings og atferdsendring, og om kunnskapen kan brukes til å forbedre forhold, om det er gevinst i form av ny kunnskapsdannelse med praktisk bærekraft. Når det gjelder pragmatisk validitet håper jeg at min studie kan inspirere flere studier og at kunnskapen kan brukes i collegets videre utvikling. Det kan forutsette en språkligere forkorting og forenkling som jeg gjerne bidrar med. Sentral ville det vært viktig å arbeide videre med kommunikativ validitet - hvordan tolker fokusgruppedeltakerne innholdet – gjenkjennes det – hva savner de? Videre kunne jeg hatt et sterkere blikk på om det var press mot konsensus i gruppa og om det var noen synspunkter som ikke ble løftet frem. Inntrykket mitt var at det var en åpen atmosfære, men videre studier burde også se på prosesser av konsensus i slike fokusgrupper.
- G. Jeg ser det teoretiske bakteppe kunne vært mer spisset og søkt også flere studier om hvordan det var å være erfaringsmedarbeidere på slike colleger. Når det gjelder reliabilitet hadde det vært hensiktsmessig å være to under fokusgruppeintervjuet.

6 Litteraturliste:

Askheim, O. P. (2016). *Samproduksjon som velferdssektorens kinderegg*.

Universitetsforlaget. Tidsskrift for omsorgsforskning 2 (1),24-36. https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tidsskrift_for_omsorgsforskning/2016/01/samproduksjon_som_velferdss_ektorens_kinderegg

Askheim, O. P. & Lid, I. M. (2019). Samproduksjon i forskning – hva er det, og hva innebærer det? Askheim, O. P., Lid, I. M. & Østensjø, S. (Red). *Samproduksjon i forskning*. Oslo:

Universitetsforlaget

https://www.idunn.no/samproduksjon_i_forskning/1_samproduksjon_i_forskning_hva_er_det_og_hva_innebaerer

Baklien, B. (2017). *Et sporskifte - andrepersonposisjon i psykisk helsearbeid*. Tidsskrift for psykisk helsearbeid. 14(2),156–165 DOI: 10.18261/issn.1504-3010-2017-02-07

https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2017/02/et_sporskifte_-_andrepersonposisjon_i_psykisk_helsearbeid

Baptista, N., Alves, H. & Matos, N. (2019): *Public sector organizations and cocreation with citizens: A literature review on benefits, drivers and barriers*. Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing, 32(3).

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10495142.2019.1589623>

Barne- og Familiedepartementet (2016). NOU: 2016:17. På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-17/id2513222/>

Barne- og Likestillingsdepartementet (2013) Konvensjonen om rettigheter til personer mednedsatt funksjonsevne (CRPD 2006 UN)

Boje, T. P. (2017). *Civilsamfund. Medborgerskab og deltagelse*. København: Hans Reitzels Forlag

Borg, M. Johnson, T. A. Bryant, W. Beresford, P. & Karlsson, B. (2015). *Flerstemt forskningssamarbeid innen psykisk helse: erfaringer fra Storbritannia og Norge*. Tidsskrift for psykisk helsearbeid.12 (1),61–70-[https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2015/01/flerstemt forskningssamarbeid innen psykisk helse erfaring](https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2015/01/flerstemt_forskningssamarbeid_innen_psykisk_helse_erfaring)

Borg, M. & Topor, A. (2007) *Virksomme relasjoner. Om bedringsprosesser ved alvorlig psykiske lidelser* Kommuneforlaget

Braun, V. & Clarke, V. (2008). *Using thematic analysis in psychology* Qualitative Research in Psychology, 3(2),77-100
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1191/1478088706qp063oa>

Braslow, J. (2013). The manufacture of recovery. Annual review of Clinical Psychology, 9. 781-809

Brodahl, M. (2016). Hvilken kompetanse er vesentlig å ha for erfaringskonsulenter innen psykisk helse og rus? Tidsskrift for psykisk helsearbeid.13 (4), 374–380 [https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2016/04/hvilken kompetanse er vesentlig aa ha for erfaringskonsulent](https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2016/04/hvilken_kompetanse_er_vesentlig_aa_ha_for_erfaringskonsulent)

Dalgarno, M., Oates, J. (2018) *The meaning of co-production for clinicians: An exploratory case study of Practitioner Trainers in one Recovery College* <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.vid.no/doi/full/10.1111/jpm.12469>

Ekeland, T.J. & Heggen, K. (Red)(2007). *Meistring og myndiggjering – reform eller retorikk?* Gyldendal Norske Forlag

Ekeland, T-J. (2011). Ny kunnskap – ny praksis. Et nytt psykisk helsevern erfaringskompetanse.no 2011:1
<https://www.erfaringskompetanse.no/wp-content/uploads/2015/08/Ny-kunnskap-ny-praksis.-Et-nytt-psykisk-helsevern.pdf>

Ekeland, T. J. (2014). *Frå objekt til subjekt – og tilbake? - Om tilhøvet mellom kunnskap, praksis og styring*. Tidsskrift for psykisk helsearbeid. 11(3),211–220 . [https://www.idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2014/03/fraa objekt til subjekt og tilbake - om tilhoevet mellom k](https://www.idunn.no.ezproxy.vid.no/tph/2014/03/fraa_objekt_til_subjekt_og_tilbake_-_om_tilhoevet_mellom_k)

Ekeland, T-J. (2021). Psykisk helsevern – en kunnskapsplattform
<https://erfaringskompetanse.no/nyheter/webinar-med-tor-johan-ekeland/>

Eriksen, K.Å., Arman, M., Davidson, L., Sundfør, B. & Karlsson, B. (2013). “We are all fellow human beings”: Mental health workers’ perspectives of being in relationships with clients in community-based mental health services. *Issues in Mental Health Nursing*, 34(12), 883–891.

Eriksen, K.Å & Veia Storesund, C. (2019) Nøkkelen er likeverd. Recoverykursleiarar sine erfaringar med samskaping - Tidsskrift for psykisk helsearbeid. 16 (04), 237-247 DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2019-04-06>

Fangen, K. (2010) Deltagende observasjon. Fagbokforlaget

Fraser, N (2007). Re-framing justice in a globalizing world. I Terry Lovell (Red.) (Mis)recognition, social inequality and social justice (s. 17-35). Oxon: Routledge

Fraser, N. (2014). Publicity, Subjection, Critique: A reply to my critics. I Kate Nash (Red.) Transnationalizing the public sphere (s.29-156). Cambridge: Polity Press

Fjørtoft, K. (2015). *Rettferdighet som deltakelse på like vilkår*. I: *Agora: Journal for metafysisk spekulasjon* 32(2): 22–39. [https://www.idunn.no/agora/2015/02-03/rettferdighet som deltakelsepaalike vilkaar](https://www.idunn.no/agora/2015/02-03/rettferdighet_som_deltakelsepaalike_vilkaar)

Halkier, B. (2016). Fokusgrupper. Gyldendal Akademisk.

Helse og Omsorgsdepartementet (2017). *Mestre hele Livet*. Regjeringens strategi for god psykisk helse (2017-2022) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/mestre-hele-livet/id2568354/>

Helse og Omsorgstjenesteloven LOVDATA §3.3

Hem, H. (2014). Medvirkning - symbolpolitikk eller virkelighet? Skeivt Blikk Tidsskrift for psykisk helsearbeid. 11, (3),281–284 · <https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2014/03/medvirkning - symbolpolitikk eller virkelighet>

Hovland, B. (2011). Narrativ etikk og profesjonelt hjelpearbeid. Gyldendal akademisk

Hummelvoll, J. K. (2010). Flerstegsfokusgruppeintervju – en sentral metode i deltagerbasert og handlingsorientert forskningssamarbeid. Klinisk Sykepleie 24(3),4-13. [https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/klinisk sygepleje/2010/03/flerstegsfokusgruppeintervju en sentral metode i deltager](https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/klinisk_sygepleje/2010/03/flerstegsfokusgruppeintervju en sentral metode i deltager)

Isin, Engin F. (2008). *Theorizing acts of citizenship*. In: Isin, Engin F and Nilsen, Greg M. eds. Acts og Citizenship. London UK: Palgrave Macmillan, pp. 15- 43

Jæren Recovery College (2019). *Studietilbud Høsten 2019*. Kursbrosjyre

Jæren Recovery College (2019). *Oppsummering pr 2019 og råutkast til veileder for utvikling og lærere ved Jæren Recovery College*.

Karlsson, B. & Borg, M., (2017) *Recovery: tradisjoner, fornyelser og praksiser*. Gyldendal Norsk Forlag

Karlsson, B & Borg, M. (2013). *Psykisk helsearbeid. Humane og sosiale perspektiver og praksiser*. Gyldendal Norsk Forlag

Klevan, T. Lunde, Sjøfjell, T. Borg, M. & Karlsson, B. (2018). «Det er litt som et eget språk». *Erfaringsmedarbeideres forståelse og bruk av erfaringsbasert kunnskap i samarbeid med brukere i psykisk helse- og rustjeneste*. Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse. 2018:6 <https://erfaringskompetanse.no/wp-content/uploads/2018/11/Det-er-litt-som-et-eget-spra%CC%8Ak.pdf>

Kojan, B.H. (2016). *Er Nancy Frasers rettferdighetsteori nyttig for sosialt arbeid?* Fontene forskning 9, (2), s. 54-67 <http://fonteneforskning.no/pdf-15.49750.0.3.5131f9d3d1>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utg. Gyldendal akademisk

Lid, I.M. (2017). Forestillinger om medborgerskap i lys av kjønn og funksjonsevne. Tidsskrift for kjønnsforskning 41 (03), 187–202 DOI: 10.18261/issn.1891-1781-2017-03-03

Lundgaard Andersen, L., Espersen, H.H., Kobro, L., U, Kristensen, K., Skar, C., Iversen, H. (2018). Demokratisk innovasjon. Teorier og modeller for samskapende sosial innovasjon i norske kommuner. Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon. Porsgrunn. Høgskolen i Sørøst-Norge/Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon.

<https://www.ks.no/contentassets/74ff5e45a36a44ceac3b4e99447e327b/forskningsrapport.pdf>

Malterud, K (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. En innføring, Universitetsforlaget 2011 3. utg.

McGregor, J. Repper, J & Brown, H (2014): "The college is so different from anything I have done". A study of the characteristics of Nottingham Recovery College. The Journal of mental health training, education and practice. Brighton 9 (1), 3-15. DOI:10.1108/JMHTEP-04-2013-0017 https://search-proquest-com.ezproxy.vid.no/docview/1511383153?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Meddings, S., Byrne, D., Barnicoat, S., Campbell, E. & Locks, L. (2014). *Co-Delivered and Co-Produced: Creating a Recovery College in Partnership*. Journal of Mental Health Training 9,(1). DOI: 10.1108/JMHTEP-04-2013-0011 https://www.researchgate.net/profile/Sara_Meddings/publication/263725176_Co-delivered_and_co-produced_Creating_a_recovery_college_in_partnership/links/59693ee9a6fdcc18ea6f1e97/Co-delivered-and-co-produced-Creating-a-recovery-college-in-partnership.pdf

Meddings, S., McGregor, S., Waldo, J. R., Geoff, S. (2015). *Recovery College: quality and outcomes*. Mental Health and Social Inclusion. 19(4) 212-221. https://search-proquest-com.ezproxy.vid.no/docview/1733438659?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Meese, E. S. & Ekeland, T. J. (2017). «Her er det rom for medmenneskelighet»
Ansattes erfaringer med recovery innen ACT-modellen i Norge og Danmark. Tidsskrift for
psykisk helsearbeid. 14 (4),315–326. DOI: 10.18261/issn.1504-3010-2017-04-04

[https://www-idunn-
no.ezproxy.vid.no/tph/2017/04/her er det rom for medmenneskelighet](https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/tph/2017/04/her-er-det-rom-for-medmenneskelighet)

Oh, H. (2013): *The pedagogy of recovery college: clarifying theory*. Mental Health Review
Journal, 18 (4). <https://doi.org/10.1108/MHRJ-07-2013-0026>.

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/MHRJ-07-2013-0026/full/html>

Pelletier, J. F., Corbière, M., Lecomte, T., Briand, C., Corrigan, P., Davidson, L., & Rowe, M.
(2015). *Citizenship and recovery: two intertwined concepts for civic-recovery*. BMC
psychiatry, 15(1), 37. [https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-
015-0420-2](https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-015-0420-2)

Perkins, R. Repper, J. Rinaldi, M. Brown, H. (2012). *Recovery Colleges. Implementing
Recovery through Organisational Change*. Centre for Mental Health. Mental Health Network
.NHS Confederation. UK [https://imroc.org/wp-content/uploads/2016/09/1.Recovery-
Colleges.pdf](https://imroc.org/wp-content/uploads/2016/09/1.Recovery-Colleges.pdf)

Perkins, R. & Slade, M. (2012). *Recovery in England: Transforming statutory services?*
International Review of Psychiatry 24(1),29-39. doi: 10.3109/09540261.2011.645025.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/09540261.2011.645025>

Price- Robertson, R. Obradovic, A & Morgan,B. (2016). Relational recovery: beyond
individualism in the recovery approach. *Advances in Mental Health*,s.108-120
<https://doi.org/10.1080/18387357.2016.1243014>

Rowe, M., & Davidson, L. (2016). Recovering citizenship. *Israel Journal of Psychiatry and
Related Sciences*, 53(1), 14-21. [https://cdn.doctoronly.co.il/2016/08/04/Rowe Recovering-
Citizenship.pdf](https://cdn.doctoronly.co.il/2016/08/04/Rowe-Recovering-Citizenship.pdf)

Røiseland, A. & Lo, C. (2019): *Samskaping – nyttig begrep for norske forskere og praktikere?*
Norsk statsvitenskapelig tidsskrift01 35 (1), 51-58, <https://www-idunn->

[no.ezproxy.vid.no/nst/2019/01/samskaping nyttig begrep for norske forskere og praktiker](https://no.ezproxy.vid.no/nst/2019/01/samskaping_nyttig_begrep_for_norske_forskere_og_praktiker)

Seikkula, J. & Arnkil, T. (2013). Åpen dialog i relasjonell praksis. Respekt for annerledeshet i øyeblikket. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sicilia, M., Sancino, A., Nabatchi, T., & Guarini, E. (2019). *Facilitating co-production in public services: management implications from a systematic literature review*. *Public Money & Management*, 39(4).

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09540962.2019.1592904?journalCode=rpm20>

Skatvedt, A. (2017). The importance of “empty gestures” in recovery: Being human together. *Symbolic Interaction*, 40(3), 396–413.

Slade, M. (2009). *Personal Recovery and Mental Illness. A Guide for Mental Health Professionals*. Cambridge University Press

Slade, M. (2010). *Mental illness and well-being: the central importance of positive psychology and recovery approaches*. *BMC Health Services Research* 10,(26)

<https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6963-10-26>

Slade, M., Oades, L. & A. Jarden (2017). *Why Wellbeing and Recovery*. I Slade, Oaden & Jarden (Ed) *Wellbeing, recovery and mental health*. Cambridge Medicin

Slade M, & G. Wallace (2017). *Recovery and mental health*. I Slade, Oaden & Jarden (Ed) *Wellbeing , recovery and mental health . Cambridge Medicin*

Solem, A. & Hermundsgård, M. (2015). *Fasilitering*. Oslo: Gyldendal

Strømsnes, K (2001). *Demokrati i bevegelse*. Bergen: LOS-senter Rapport 0111.

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis*. Oslo: Gyldendal

Thagaard, T. (2018): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. 5. utg. Bergen: Fagbokforlaget

Toney, R., Knight, J., Hamill, K., Taylor, A. m.fl. (2019) *Development and Evaluation of a Recovery College Fidelity Measure*. The Canadian Journal of Psychiatry ;64(6):405-414. doi: 10.1177/0706743718815893.

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0706743718815893>

Torfinn, J. Sørensen, E & Røisland, A. (2016). *Transforming the Public Sector Into an Arena for Co – Creation: Barriers, Drivers, Benefits and Ways Forward*. Administration & Society. 51 (5) 795-825 <https://doi.org/10.1177/0095399716680057>

Torfinn, J. Røisland, A. & Sørensen, E. (2016). *Samskapelse er bedre og billigere*. Stat & styring 26(1910-14 https://www-idunn-no.ezproxy.vid.no/stat/2016/01/samskapelse_er_bedre_og_billigere

Vabo, S.I. & Vabø, M. (2014). *Velferdens organisering*. Universitetsforlaget

Quinn, N., Bromage, B., Rowe, M. (2019). *Collective citizenship: From citizenship and mental health to citizenship and solidarity* Soc Policy Admin. 54,61–374. <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.vid.no/doi/epdf/10.1111/spol.12551>

Zabel, E. Donegan, G. Lawrence, K. French, P. (2016). *Exploring the impact of the recovery academy: a qualitative study of Recovery College experiences*. The Journal of Mental Health Training, Education and Practice. 11(3) . ISSN: 1755-6228 <https://search-proquest-com.ezproxy.vid.no/docview/1800125188/fulltextPDF/DDA82527229D4481PQ/1?accountid=37793>

Åkerblom, K.B. Agdal, R. og Haakseth, Ø (2020). Integrering av erfaringskompetanse: Hvordan opplever erfaringskonsulenter med ruserfaring sin arbeidssituasjon? Erfaringskompetanse .no 2020:1. https://erfaringskompetanse.no/wp-content/uploads/2020/06/Integrering_av_erfaringskompetanse.pdf

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Recovery College – et tilbud med samskaping i fokus”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å beskrive arbeidsprosessen i utvikling av kurs der erfaringsbasert og teoribasert kunnskap var likestilt og stod sentralt. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Målet med studien er å få kunnskap om hvordan arbeidsgruppen samarbeidet. Hva som var bra og hva som var utfordrende da ulike kunnskapsformer, erfaringsbasert, teoribasert og praksisbasert skulle samarbeide for å utvikle kurs på et recovery college.

Problemstilling: «Hva kjennetegner samskappingsprosesser i etablering av et Recovery College

Forskningsspørsmål:

- 1. Hva er styrker og utfordringer med samskaping?*
- 2. Hvilke utfordringer var spesielt vanskelig i samskapingen?*
- 3. Hva kjennetegner bruken av erfaringskunnskap i utvikling av kurs?*

Studien er en mastergrad oppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

VID Høgskole er ansvarlig for prosjektet.

Jæren Recovery College er en sentral samarbeidspartner.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Spørsmål om deltakelse går til alle personer som var med i arbeidsgruppen for utvikling av kurs på Jæren Recovery College.

Hva innebærer det for deg å delta?

Etter avsluttet kurs vil det bli arrangert 2 fokusgrupper. Fokusgruppe er en form for samtale der vi i fokusgruppe to utforsker videre temaer fra fokusgruppe en. Hver fokusgruppe har en varighet på 60 -90 min. Det vil bli gjort lydopptak av samtaler i fokusgruppa. Alt datamateriale vil bli anonymisert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- *Det er Vibeke Glørstad (VID), Kristin Ådnøy Eriksen (HVL) og Ninni Berentsen (VID) som vil ha tilgang til prosjektet.*
- *Lydopptak vil bli lagret på fil som er beskyttet av passord. Det er kun forskeren og deltaker på fokusgruppen som vil ha tilgang på lydopptak. Alle opplysninger som kan avsløre din identitet vil bli anonymisert med koder, og det er det anonymiserte materialet som blir grunnlaget for videre analyse. Kontaktopplysninger som blir erstattet med koder vil bli oppbevart adskilt fra annen data.*

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet avsluttes etter planen i mai 2020. Personopplysninger og lydfila vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- VID ved Ninni Berentsen ninni.berentsen@gmail.com 97036894 og Vibeke Glørstad vibeke.glorstad@vid.no
- Vårt personvernombud: Bård Mæland bard.maeland@vid.no, +4751516219, VID Vitenskapelige høgskole
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Ninni Berentsen *student*

Vibeke Glørstad (VID)

Kristin Ådnøy Eriksen (HVL)

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Recovery College – et tilbud med samskaping i fokus, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i fokusgruppe nr. 1 og nr. 2
- at det jeg sier og skriver i innsamla datamaterialet kan benyttet i studiet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. *mai 2020*

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

TEMAGUIDE TIL FOKUSGRUPPER I ARBEIDSGRUPPEN TIL

RECOVERY COLLEGE

Arbeidsgruppen skal inviteres til å delta på 2 fokusgrupper etter gjennomføring av de to første kursene. Temaet i fokusgruppen er arbeidsprosessen innad i arbeidsgruppen.

Samskaping står sentralt med erfaringskunnskap og fagkunnskap i fokus.

GRUPPE 1

1. Fortell om arbeidsprosessen

- Hvordan jobbet dere for å få plass til både erfaringskunnskap og fagkunnskap?
- Kan dere fortelle noe om den kunnskapen som ble formidlet, var den erfaring eller fag eller meninger og opplevelser?
- Tenker dere på at hver av dere bidrar med erfaring og/eller fag, eller er det fokus på hva den enkelte mener og kan (uten at dere kaller det erfaring eller fagkunnskap)?
- Noen skiller på dette?
- Hvordan vil dere definere/forklare hva samskaping er?
- Kan dere beskrive hvordan samskaping foregikk i gruppa?

2. Opplevde man å føle seg som likeverdige partnere i arbeidsgruppen?

- Noen holdninger eller verdier som ble fremmet/hemmet?
- Har dere endret noen holdninger eller syn på «den andre part» i løpet av prosessen?

3. Gruppeledelse:

- Hvordan har dere sørget for at gruppen har gjort det den skulle?
- Har det vært noen som har ledet arbeidet, og var dette samme person hele tiden?
- Føler dere noen har styrt gruppen der den skulle?
- Hva har vært viktig i ledelsen av gruppen?

4. Hva skjer med deres egne recovery prosesser:

- Hva legger dere vekt på i Recoveryprosesser?
- Har arbeidsgruppa hatt en påvirkende faktor i deres egen recovery prosess?
- På hvilken måte?

GRUPPE 2

1. Innledning – oppsummering fra gruppe 1.

2. Utdyping og spesifisering av tema som oppstod i gruppe 1.

Eksempelvis:

Kunnskap

Hvordan var det for deg å delta? Ble du tatt med, hørt, forstått og respektert? Ble din kunnskap anerkjent og hvordan? Hvordan/hvordan ikke?

Kan dere komme med noen eksempler på hvordan din kunnskap ble benyttet

Føler dere særprege til erfaringskunnskap og fagkunnskap har kommet til synet? At den ikke er for allment eller lik?

Hvordan følte du fagkunnskapen/erfaringskunnskap kom til syne i samskapingen?

Var det utfordringer med å fremme deres kunnskapssyn? Evt hvordan?

Samhandling

Opplevde dere noen spesielle vansker/utfordringer med samhandlingen evt eksempler?

Kan dere fortelle noe om rollen og ansvaret som følte ovenfor deltakere av kurset?

Har arbeidsgruppen bidratt til å endre synet på deg selv, din rolle og din kunnskap? Evt hvordan?

Har arbeidsgruppen bidratt til å endre synet på andres kunnskap, roller og verdier?

Vedlegg 4: Vurdering fra NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Recovery College - et tilbud med samskaping i fokus

Referansenummer

514777

Registrert

28.10.2019 av Ninni Marie Berentsen - ninni.berentsen@gmail.com

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for helsefag / Fakultet for helsefag Sandnes

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Vibeke Glørstad, vibeke.glorstad@vid.no, tlf: 99090005

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Ninni Berentsen, ninni.berentsen@gmail.com, tlf: 97036894

Prosjektperiode

23.09.2019 - 04.05.2020

Status

27.05.2020 - Avsluttet

Vurdering (1)

01.11.2019 – Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er

dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 01.11.19, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 04.05.20.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål

- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Silje Fjelberg Opsvik

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)